

*Univerzitetni rehabilitacijski inštitut
Republike Slovenije - Soča*

RAZVOJNI CENTER ZA ZAPOSLOVNO REHABILITACIJO

METODOLOGIJA ZA EVALVACIJO ZAKONA O IZENAČEVANJU MOŽNOSTI INVALIDOV

mag. Aleksandra Tabaj
Predstojnica Razvojnega centra
za zaposlitveno rehabilitacijo

mag. Robert Cugelj
Generalni direktor URI SOČA

Ljubljana, december 2011

Naročnik: **Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve,**
Direktorat za invalide
Kotnikova 28, 1000 Ljubljana

Izvajalec: **Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije –**
Soča, Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo
Linhartova 51, 1000 Ljubljana

Naslov poročila: **METODOLOGIJA ZA EVALVACIJO ZAKONA O IZENAČEVANJU**
MOŽNOSTI INVALIDOV

Vodja delovne skupine Valentina Brecej, URI SOČA, Razvojni center za zaposlitveno
rehabilitacijo

Člani delovne skupine Valentina Brecej, URI SOČA
doc. dr. Liljana Rihter, Fakulteta za socialno delo
mag. Barbara Kobal Tomc, Inštitut RS za socialno varstvo
Tanja Dular, MDDSZ, Direktorat za invalide
dr. Bogdan Polajner, URI SOČA
mag. Andrej Kovačič, Fakulteta za medije
mag. Aleksandra Tabaj, URI SOČA

Datum izdaje poročila: 30. 12. 2011

Izvodi: MDDSZ, Direktorat za invalide
URI SOČA: Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo, knjižnica
Spletna stran:
http://www.ir-rs.si/sl/Razvojni_center_za_poklicno_rehabilitacijo/

Odgovorna oseba: mag. Robert Cugelj, Generalni direktor URI SOČA
mag. Aleksandra Tabaj, predstojnica Razvojnega centra za
zaposlitveno rehabilitacijo

KAZALO

POVZETEK	4
UVOD	5
1. SEZNANJENOST IZVAJALCEV IN UPORABNIKOV O IZENAČEVANJU MOŽNOSTI INVALIDOV	6
1.1. Metodološki okvir	6
1.2. Dobljeni podatki	7
2. IZENAČEVANJE MOŽNOSTI NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA INVALIDOV ..	8
2.2. Evalvacija zaposlitvenih možnosti invalidov	9
3. ZAKON O IZENAČEVANJU MOŽNOSTI INVALIDOV	11
4. METODOLOŠKI OKVIR	12
4.1. PRAVICE INVALIDOV PO ZAKONU O IZENAČEVANJU MOŽNOSTI INVALIDOV	14
4.2. UKREPI ZA IZENAČEVANJE MOŽNOSTI INVALIDOV	37
4.3. NOSILCI NALOG, NJIHOVE PRISTOJNOSTI IN OBVEZNOSTI	52
4.4. OPRAVLJANJE RAZVOJNIH NALOG	53
4.5. POSTOPKI V SPORIH OB DISKRIMINACIJI ZARADI INVALIDNOSTI	54
4.6. VODENJE ZBIRK PODATKOV IN VARSTVO PODATKOV	54
4.7. EVIDENCA UPRAVNIH ENOT	54
4.8. KAZENSKE DOLOČBE	56
5. METODOLOGIJA ZA EVALVACIJO ZIMI	56
6. ČASOVNE MOŽNOSTI REALIZACIJE EVALVACIJE IZVAJANJA ZIMI (PREDLOG)	77
7. ZAKLJUČEK	79
8. VIRI	81

POVZETEK

Končno poročilo Razvojnega centra za zaposlitveni rehabilitacijo, URI SOČA obravnava področje izenačevanja možnosti invalidov. Namen naloge je bil priprava izhodišč za določitev metodologije za evalvacijo Zakona o izenačevanju možnosti invalidov.

Pripravili smo izhodišča za razvoj metodologije za merjenje učinkov Zakona o izenačevanju možnosti invalidov, po katerih bo mogoče spremljati vpliv zakona na osveščanje, informiranje in izvajanje pravic invalidov, ki so povezane z nediskriminacijo, zagotavljanjem pravic in enakopravno obravnavo.

Izhodišča za metodologijo so bila pripravljena v multidisciplinarni delovni skupini, sestavljeni iz strokovnjakov s področja invalidskega in socialnega varstva ter s področja metodologije.

Začetni del je namenjen kratki predstavitvi raziskave o seznanjenosti izvajalcev in invalidov z izenačevanjem možnosti invalidov, ki jo je v okviru raziskave »Raziskava o pravicah invalidov, ki jih zagotavlja država, in njihovem uresničevanju« pripravil Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

V nadaljevanju sledi predstavitev Zakona o izenačevanju možnosti invalidov ter na podlagi posameznih členov določitev pravic invalidov, na podlagi pravic določitev kazalnikov spremljanja, ciljna skupina, ki je upravičena do posameznih pravic in institucije, ki so posamezno pravico dolžne izvajati. Opredeljeni so tudi viri, ki nam služijo pri pridobivanju podatkov, dostopnost le-teh, periodičnost zbiranja podatkov in možni sekundarni viri, ki nam služijo za opis trenutnega stanja.

Nadalje so opredeljeni predvideni načini zbiranja podatkov, kot zadnji dela pa predlog področij glede na časovne možnosti realizacije evalvacije izvajanja ZIMI-ja.

V izhodiščni fazi smo opredelili ustrezen evalvacijski model in načrt dela oziroma podlago za nadaljnje delo.

UVOD

Diskriminacija invalidk in invalidov (v nadaljnjem besedilu: invalidov) je še vedno prisotna na vseh področjih njihovega življenja in udejstvovanja. Z diskriminacijo je mišljena manj ugodna obravnava posameznika zaradi njegovih osebnih lastnosti. Že hiter pregled spletnih strani nam pokaže kar nekaj vsebin v povezavi z diskriminacijo in neenakopravno obravnavo invalidov, npr.: diskriminacija invalidov pri volitvah, seksualna diskriminacija invalidov, ipd, še več pa je osebnih zgodb, s katerimi se pogosto srečujemo ob pogovorih z invalidi.

Boj proti diskriminaciji invalidov sega v leto 1948, ko je Organizacija združenih narodov Sprejela in razglasila Splošno deklaracijo o človekovih pravicah, v kateri je določeno, da se vsi ljudje rodijo svobodni in z enakim dostojanstvom in enakimi pravicami. Torej, enakopravna obravnava invalidov in možnosti za enakovredno vključevanje v družbo ni privilegij invalidov, temveč njihova pravica.

Že Ustava Republike Slovenije določa, da so v Sloveniji vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino (Ustava Republike Slovenije, 14. čl.)

Velik korak k izenačevanju možnosti invalidov in upoštevanju pravic invalidov je bil narejen leta 2006 s sprejetjem Konvencije o pravicah invalidov. Konvencija je prvi pravno zavezujoč dokument Združenih narodov s področja invalidskega varstva. Zagotavlja uveljavljanje človekovih pravic, načela enakih možnosti in enake obravnave ter preprečevanje diskriminacije, ki jo invalidi doživljajo na vseh področjih. V Sloveniji je stopila v veljavo leta 2008 z ratifikacijo v Državnem zboru. Konvencija namenja posebno pozornost pravicam do dostopnosti, enakosti pred zakonom, varovanja osebne integritete, samostojnega življenja in vključenosti v skupnost, spoštovanja zasebnosti, izobraževanja, zdravja, usposabljanja in rehabilitacije, dela in zaposlitve, ustrezne življenjske ravni in socialne varnosti, sodelovanja v političnem in javnem življenju, itd.

Nadaljnji korak k preprečevanju diskriminacije invalidov je Slovenija naredila leta 2010, s sprejetjem Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (v nadaljnjem besedilu: ZIMI), ki je bil sprejet 16. novembra 2010, v uradnem listu je bil objavljen 26. novembra 2011. Zakon je dostopen na spletni strani <http://www.uradni-list.si/1/content?id=100876>.

Temeljni namen ZIMI-ja je preprečevanje in odpravljanje diskriminacije invalidov, ki temelji na invalidnosti. Cilj ZIMI-ja je ustvarjanje enakih možnosti za invalide na vseh področjih življenja. ZIMI opredeljuje temeljne pojme, pravico do enakih možnosti, prepoved diskriminacije, postopke za uveljavljanje pravic, postopke v primeru diskriminacije in vlogo državne in lokalne skupnosti.

S spremljanjem izvajanja ZIMI-ja v praksi želimo preveriti ali zakonsko določena enakopravnost invalidov pomeni tudi enakopravnost invalidov v resničnem življenju. V ta namen smo določili izhodišča za pripravo metodologije, ki so osnova za spremljanje izvajanja ZIMI-ja. Nadaljnje raziskovanje izvajanja ZIMI-ja v praksi pa bo omogočalo jasen pogled na morebitno vrzel med določbami zakona in uresničevanjem le-teh v praksi oziroma v kolikšni meri se v praksi uresničuje načelo, da se mora družba prilagajati potrebam vseh ljudi.

1. SEZNANJENOST IZVAJALCEV IN UPORABNIKOV O IZENAČEVANJU MOŽNOSTI INVALIDOV

Inštitut za socialno varstvo je v začetku leta 2011 izvedel Raziskavo o pravicah invalidov, ki jih zagotavlja država in o njihovem uresničevanju¹. V okviru navedene raziskave je bila med drugim izvedena anketa o spodbujanju izenačevanja možnosti invalidov ter seznanjenost z Zakonom o izenačevanju možnosti invalidov in s Konvencijo o pravicah invalidov. Podatki, ki jih predstavljamo na tem mestu, niso bili zajeti v poročilo o raziskavi. V nadaljevanju predstavljamo metodološki okvir in dobljene podatke.

1.1. Metodološki okvir

Merski instrumenti

Vprašanja so bila zastavljena v sklopu obsežnejšega anketnega vprašalnika, ki je spraševal po oceni ustreznosti podpore države v okviru socialnih transferjev in drugih pravic glede na potrebe invalidov ter utemeljitvi te ocene.

Invalidske organizacije so spraševali:

- kaj menijo, da bi najbolj spodbudilo izenačevanje možnosti invalidov, poleg že podanih nekaj predlogov za odgovore so imeli možnost za oblikovanje svojih;
- kako ocenjujejo svojo seznanjenost z Zakonom o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI) ter s Konvencijo o pravicah invalidov, kjer so odgovarjali na pet-stopenjski lestvici od 1 (zelo slaba) do 5 (zelo dobra);
- na kakšen način bi se želeli seznaniti z omenjenima dokumentoma, poleg že podanih nekaj predlogov za odgovore so imeli možnost za oblikovanje svojih.

Udeleženci so lahko izbrali več kot en odgovor.

Vzorčenje in zbiranje podatkov

Inštitut RS za socialno varstvo je k sodelovanju pozval invalidske organizacije. Dopis s pozivom na izpolnjevanje anketnega vprašalnika na spletu je bil poslan približno 200 invalidskim organizacijam na državnem, medobčinskem oziroma regionalnem ter občinskem nivoju po elektronski pošti v decembru 2010. Zaradi majhnega odziva je Inštitut RS za socialno varstvo organizacije ponovno pozval k sodelovanju januarja 2011. Tokrat so v sodelovanju z Nacionalnim svetom invalidskih organizacij Slovenije dopis poslali samo 16 krovnim invalidskim organizacijam, ki so vključene v NSIOS, s pripisom, da k odgovarjanju pozovejo tudi svoja društva. Pri drugem pozivu so ponudili možnost podajanja odgovorov na spletnem vprašalniku ali v datoteko Wordovega dokumenta, ki je bila organizacijam posredovana poleg elektronske pošte.

V raziskavi je sodelovalo 18 invalidskih organizacij. Med njimi je bilo devet reprezentativnih invalidskih organizacij (glede na izveček iz registra reprezentativnih invalidskih organizacij, vir: MDDSZ), pet od teh je organiziranih kot zveza društev, tri kot društvo na državni ravni in

¹ Smolej, S., Marčič, R., Boljka, U., Kobal Tomc, B., Nagode, M. 2011. *Raziskava o pravicah invalidov, ki jih zagotavlja država, in njihovem uresničevanju*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

ena kot medobčinsko ali regijsko društvo. Poleg teh sta sodelovali še dve društvi, ki delujeta na državni ravni, pet medobčinskih ali regijskih društev in eno občinsko društvo. Predstavniki enega društva pa niso navedli podatkov o organizaciji, ki jo zastopajo.

1.2. Dobljeni podatki

Spodbujanje izenačevanja

1. Kaj menite, da bi najbolj spodbudilo izenačevanje možnosti invalidov?

	Odgovor	Število izborov
	Prilagojena infrastruktura	4
	Izobraževanje in usposabljanje invalidov	2
	Zaposlovanje invalidov	7
	Osveščanje strokovne javnosti	2
	Mediji	4
drugo	Težko piše zakon oseba, ki je pokretna, za osebo, ki rabi prilagoditev - to velja za vse invalidnosti.	
	Dostojni prihodki.	
	Najbolj bi vzpodbudilo izenačevanje možnosti invalidov, če bi zakonodaja določila uporabniški vpliv v različnih fazah zagotavljanja storitev (1. Opredelitev situacije in ciljev, 2. Načrt izvedbe, 3. Izvedba storitve 4. Plačilo storitve, 5. Ocena storitve.) (Jelka Škerjanc, Individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev). Pravica do zagovornika, ki je najbolj pomembna za osebe z motnjo v duševnem razvoju.	
	Strategija inkluzivnega razvoja Republike Slovenije.	
	Zakon o osebni asistenci. Osebna asistenca organizirana po principu medodvisnega življenja. Vključitev hendikepa v vse tematike.	
	Vsakodnevno življenje potrjuje, da še tako dobra zakonska ureditev ne pomeni tudi zagotovljene ravni pravic invalidov. Zato menimo, da k izenačevanju možnosti invalidov lahko odločilno prispeva strokovno usposabljanje in osveščanje javnih uslužbencev, ki delajo na področju invalidskega varstva, zaposlovanja, zdravstva in sociale. Veliko pa lahko pripomore tudi pozitivno osveščanje javnosti.	

Izenačevanje možnosti invalidov bi po mnenju predstavnikov invalidskih organizacij najbolj spodbudilo zaposlovanje invalidov, pa tudi prilagojena infrastruktura in osveščanje javnosti preko medijev. Nekateri menijo, da bi bilo najbolj učinkovito izobraževanje in usposabljanje invalidov ter osveščanje strokovne javnosti. Pod drugo navajajo, da so to dostojni prihodki, Strategija inkluzivnega razvoja RS in Zakon o osebni asistenci ter pravica do zagovornika. Opozarjajo, da bi morali pri pisanju zakonov sodelovati invalidi. Predlagajo, da bi bilo najbolj učinkovito, če bi zakonodaja določila uporabniški vpliv v različnih fazah zagotavljanja storitev: (1) opredelitev situacije in ciljev, (2) načrt izvedbe, (3) izvedba storitve, (4) plačilo storitve, (5) ocena storitve (Jelka Škerjanc, Individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev).

Seznanjenost z dokumenti

2. Kako bi ocenili vašo seznanjenost z Zakonom o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI)?
Povprečna ocena: 3,82

3. Na kakšen način bi se želeli bolje seznaniti z Zakonom o izenačevanju možnosti invalidov?

	Odgovor	Število izborov
	Predavanja	4
	Okrogle mize	8
	Tiskano gradivo	4
	Internetna stran	6
drugo	Smo že seznanjeni.	
	Konkretni primeri. Seznaniti s pravicami.	
	Osveščanje preko drugih medijev (radio, TV,..).	

4. Kako bi ocenili vašo seznanjenost s Konvencijo o pravicah invalidov?
Povprečna ocena: 3,71

5. Na kakšen način bi se želeli bolje seznaniti s Konvencijo o pravicah invalidov?

	Odgovor	Število izborov
	Predavanja	6
	Okrogle mize	7
	Tiskano gradivo	3
	Internetna stran	6
drugo	Smo dobro seznanjeni.	
	Dostopno poročilo o implementaciji konvencije; ustrenejši prevod.	
	Osveščanje preko drugih medijev (radio, TV,..).	

Predstavniki invalidskih organizacij v povprečju menijo, da so dobro seznanjeni z Zakonom o izenačevanju možnosti invalidov ter Konvencijo o pravicah invalidov. Z njima bi se želeli bolje seznaniti najraje preko okroglih miz, pa tudi preko internetne strani. Sledijo predavanja in tiskano gradivo. Predlagajo še seznanitev invalidov s pravicami, osveščanje preko medijev (radio, TV...) ter dostopno poročilo o implementaciji konvencije in ustrenejši prevod le-te (Smolej in drugi 2011).

2. IZENAČEVANJE MOŽNOSTI NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA INVALIDOV

Zakon o izenačevanju možnost invalidov se neposredno ne dotika področja zaposlovanja invalidov, kar pa je eno izmed pomembnih področij pri izenačevanju možnosti invalidov in kot tako potrebno posebne skrbi v smislu nediskriminacije invalidov pri enakovrednem vključevanju na trg dela.

Konvencija o pravicah invalidov v 27. členu določa, da:

1. Države pogodbenice priznavajo invalidom pravico do dela enako kot drugim, ki vključuje pravico do možnosti za preživljanje s svobodno izbranim ali sprejetim delom na trgu dela in v

delovnem okolju, ki je odprto, vključujoče in dostopno invalidom. Države pogodbenice varujejo in spodbujajo uresničevanje pravice do dela, tudi tistim, pri katerih nastane invalidnost med trajanjem zaposlitve, tako da sprejmejo ustrezne, tudi zakonodajne ukrepe, s katerimi med drugim:

- a) prepovedujejo diskriminacijo zaradi invalidnosti v zvezi z vsemi zadevami, ki se nanašajo na kakršno koli obliko zaposlitve, vključno s pogoji za iskanje, najemanje in zaposlovanje, ohranjanje zaposlitve, napredovanje ter varnimi in zdravimi delovnimi razmerami;
- b) varujejo pravico invalidov do pravičnih in ugodnih delovnih razmer enako kot za druge, tudi pravico do enakih možnosti in enakega plačila za enakovredno delo, do varnih in zdravih delovnih razmer, vključno z varstvom pred nadlegovanjem, ter do poprave krivic;
- c) zagotavljajo, da invalidi lahko uresničujejo svoje delavske in sindikalne pravice enako kot drugi;
- d) omogočajo invalidom učinkovit dostop do splošnih tehničnih programov in programov za poklicno usmerjanje, služb za iskanje zaposlitve ter poklicnega in nadaljnega usposabljanja;
- e) na trgu dela spodbujajo možnosti za zaposlovanje invalidov in njihovo napredovanje na delovnem mestu ter pomoč pri iskanju, pridobivanju, ohranjanju zaposlitve in ponovni zaposlitvi;
- f) spodbujajo možnosti za samozaposlitev, podjetništvo, razvoj socialnega podjetništva in ustanavljanje lastnih podjetij;
- g) zaposlujejo invalide v javnem sektorju;
- h) spodbujajo zaposlovanje invalidov v zasebnem sektorju z ustreznimi usmeritvami in ukrepi, ki lahko vključujejo spodbujevalne akcijske programe, spodbude in druge ukrepe;
- i) zagotavljajo primerne prilagoditve na delovnem mestu za invalide;
- j) omogočajo, da invalidi pridobivajo delovne izkušnje na odprtem trgu dela;
- k) spodbujajo programe poklicne in strokovne rehabilitacije invalidov ter programe za ohranjanje zaposlitve in vrnitev invalidov na delo.

2. Države pogodbenice preprečujejo suženjstvo ali služenje invalidov in zagotavljajo, da so invalidi enako kot drugi varovani pred prisilnim ali obveznim delo (Konvencija o pravicah invalidov 2006).

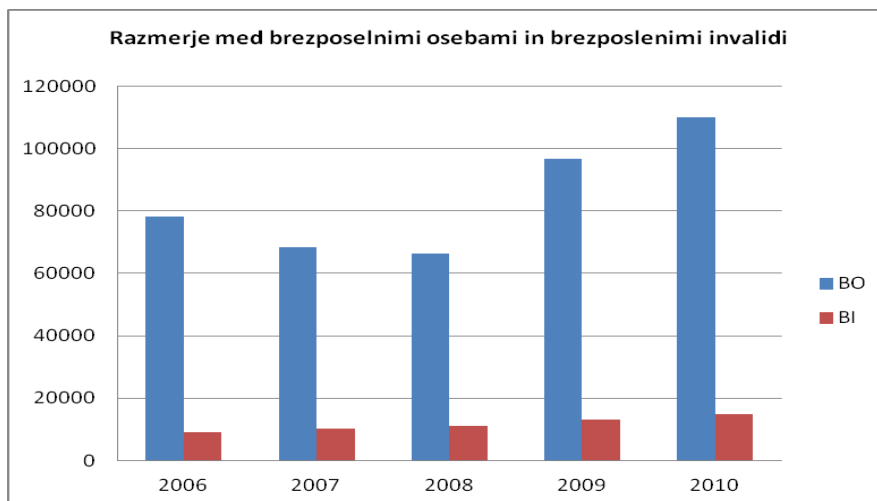
2.2. Evalvacija zaposlitvenih možnosti invalidov

Podatke za dosedanja leta, ki so lahko osnova za oblikovanje kazalnikov za spremljanje zaposlovanja invalidov, smo pridobili iz sekundarnih virov, in sicer Letnega poročila Zavoda RS za zaposlovanje in Letnega poročila Sklada RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov.

Število brezposelnih invalidov in vseh brezposelnih oseb (2006 – 2010)

Leto	Brezposelne osebe	Brezposelni invalidi	Delež invalidov med brezposelnimi
2006	78303	9138	11,7 %
2007	68411	10346	15,1 %
2008	66239	11025	16,6 %
2009	96672	13132	13,6 %
2010	110021	14920	13,6 %

Vir: ZRSZ, Letno poročilo ZRSZ 2010

Zaposlovanje invalidov v invalidskih podjetjih, zaposlitvenih centrih in v običajnem delovnem okolju (2006 – 2010)

Število delodajalcev, vseh zaposlenih in število zaposlenih invalidov 2010

Leto	Število delodajalcev	Število vseh zaposlenih	Število zaposlenih invalidov	Delež zaposlenih invalidov
2010	120.544	809.357	30.399	3,76

Vir: matična evidenca ZRSZ

Konec decembra 2010 je v Sloveniji delovalo 156 invalidskih podjetij in 26 zaposlitvenih centrov. Skupaj so zaposlovali 13.782 vseh zaposlenih, od tega 5.622 invalidov, kar predstavlja dobrih 18,49% vseh zaposlenih invalidov v Sloveniji (Letno poročilo SVZI, 34).

Koriščenje spodbud za zaposlovanje invalidov za leto 2010, ki jih predvideva ZZRZI

(subvencije plač invalidom, plačilo stroškov prilagoditve delovnih mest in sredstev za delo invalidov, plačilo stroškov storitev v podpornem zaposlovanju, letne nagrade delodajalcem za dobro prakso na področju zaposlovanja invalidov ter druge spodbude na področju zaposlovanja invalidov in ohranjanja delovnih mest za invalide in druge razvojne spodbude).

Po podatki iz Letnega poročila Sklada RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov za leto 2010 so bile koriščene naslednje spodbude za zaposlovanje invalidov:

- subvencije plače invalidom: konec leta 2010 je na Sklad prišlo nenavadno veliko števil novih vlog za priznanje pravice do subvencije plače, od 344 kar 105 v zadnjih dveh mesecih in samo zadnja dva dni leta 2010 98 novih vlog.

Leto	Število izdanih odločb
2006	162
2007	427
2008	500
2009	306
2010	344

- prilagoditev delovnega mesta: s strani SVZI je bila v letu 2010 izplačana ena prilagoditev delovnega mesta, na podlagi odločbe iz leta 2009. V letu 2010 ni bila poslana nobena vloga delodajalca za prilagoditev delovnega mesta.
- Podporne storitve: s strani SVZI so bile v letu 2010 izplačane podporne storitve za eno osebo, na podlagi odločbe iz leta 2008. V letu 2010 ni bila poslana nobena vloga za plačilo stroškov podpornih storitev.
- oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaposlenih invalidov SVZI je v letu 2010 izdal 539 pozitivnih in 104 negativnih odločb o oprostitvev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.
- nagrade za preseganje kvote: SVZI je v letu 2010 izdal 2.756 pozitivnih in 131 negativnih odločb o nagrad za preseganje kvote. V letu 2010 se je znesek izplačanih nagrad za preseganje kvote v primerjavi s predhodnim letom, povečal za 16 odstotkov in presegel načrtovane odhodke za okoli 20 odstotke (Letno poročilo SVZI 2010)

3. ZAKON O IZENAČEVANJU MOŽNOSTI INVALIDOV

Glavni namen Zakona o izenačevanju možnosti invalidov je preprečevanje in odpravljanje diskriminacije invalidov, ki temelji na invalidnosti s ciljem za invalide ustvarjati enake možnosti na vseh področjih življenja.

Temeljna načela tega zakona so:

- spoštovanje in zagotavljanje človekovih pravic invalidov in njihovega dostojanstva,
- zagotavljanje enakih možnosti za invalide in njihova nediskriminacija ter
- spoštovanje in sprejemanje različnosti zaradi invalidnosti.

POMEN IZRAZOV

Zakon opredeljuje glavne pojme, ki so osnova za razumevanje invalidnosti, preprečevanja diskriminacije na podlage le-te in možnosti za enake možnosti invalidov.

Invalidi so osebe z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi in senzoričnimi okvarami ter motnjami v duševnem razvoju, ki jih v povezavi z različnimi ovirami lahko omejujejo, da bi enako kot drugi polno in učinkovito sodelovali v družbi.

Diskriminacija zaradi invalidnosti je posredna ali neposredna in pomeni vsako razlikovanje, izključevanje ali omejevanje zaradi invalidnosti, katerega namen ali posledica je zmanjšanje ali izničenje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja vseh pravic in obveznosti na vseh ključnih področjih življenja.

Neposredna diskriminacija na podlagi invalidnosti obstaja, če je bil, je ali bi lahko bil invalid zaradi invalidnosti v enakih ali podobnih situacijah obravnavan manj ugodno kot kdo drug.

Posredna diskriminacija na podlagi invalidnosti pa obstaja, kadar je bil, je ali bi lahko bil invalid zaradi navidezno nevtralnega predpisa, merila ali prakse v enakih ali podobnih situacijah v manj ugodnem položaju kot kdo drug, razen če te določbe, merila ali ravnanja objektivno upravičujejo zakonit cilj in če so sredstva za dosego tega cilja ustrezna in potrebna.

Primerna prilagoditev pomeni potrebne zakonodajne, upravne in druge ukrepe, ki ne nalagajo nesorazmernega bremena, kadar so v posameznem primeru potrebni, da se invalidom na enaki podlagi kot drugim zagotovi uživanje ali uresničevanje pravic in svoboščin.

Zagotavljanje enakih možnosti so načrtovane dejavnosti, s katerimi se omogoči, da so različni deli družbe in okolja, kot so javne službe, grajeno okolje, blago in storitve, namenjene javnosti, informacije, komunikacije ipd., dostopni vsem, predvsem invalidom.

Nadlegovanje zaradi invalidnosti je lahko nezaželeno verbalno, fizično ali drugo neverbalno vedenje, katerega posledica ali namen je prizadeti dostojanstvo invalida ali ustvariti zastraševalno, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje.

Objekti v javni rabi so objekti v javni rabi skladno z opredelitvijo zakona, ki ureja graditev objektov.

UPORABA ZAKONA, KI UREJA SPLOŠNI UPRAVNI POSTOPEK

V postopkih uveljavljanja pravice do pripomočkov za premagovanje komunikacijskih ovir in postopkov uveljavljanja plačila stroškov prilagoditve vozila se uporabljajo določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek, če posamezna vprašanja v tem zakonu niso urejena drugače. Dokumenti in dejanja v postopkih za uveljavljanje pravic po tem zakonu so takse prosti (ZIMI, 4. čl.).

Za uresničevanje pravic invalidov veljajo tudi nediskriminacijske določbe in določbe, ki zagotavljajo izenačevanje možnosti po drugih predpisih. Ne glede na določbe drugih zakonov, se uporabljajo določbe tega zakona, če so za invalida ugodnejše (ZIMI, 5. čl.).

4. METODOLOŠKI OKVIR

V nadaljevanju so predstavljene pravice invalidov po zakonu, s katerimi lahko spremljamo uresničevanje zakona ter uspešnost in kakovost izvajanja zakona.

Vsaka izmed pravic je opredeljena s:

- s kazalniki, na podlagi katerih lahko ugotavljamo uresničevanje posamezne pravice,
- posameznimi členi v katerih je pravica določena,
- ciljno skupino, na katero se posamezna pravica nanaša,
- inštitucijami, ki so po zakonu dolžne posamezno pravico izvajati,
- viri podatkov, iz katerih lahko ugotavljamo uresničevanje posameznih pravic: viri podatkov so v tem primeru lahko tako izvajalci zakona oziroma posameznih pravic (posamezne institucije) kot tudi uporabniki zakona oziroma posameznih pravic (invalidi),
- dostopnostjo podatkov o izvajanju posamezne pravice,
- periodičnostjo zbiranja podatkov, ki se izvaja smiselno glede na začetek izvajanja posamezne pravice in
- sekundarnimi viri na podlagi katerih lahko opišemo trenutno stanje.

Na podlagi posameznih členov smo opredelili pravice invalidov v naslednjih vsebinskih sklopih:

1. prepoved diskriminacije zaradi invalidnosti,
2. enakopravno sodelovanje v postopkih,
3. dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti,
4. uporaba in prilagoditev objektov v javni rabi,
5. prepoved pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov,
6. dostop do vključujočega izobraževanja,
7. zdravje
8. dostop do načina prebivanja,
9. dostop do obveščенosti,
10. dostop do kulturnih dobrin,
11. javni prevozi,
12. tehnični pripomočki za premagovanje komunikacijskih ovir,
13. delovanje sveta za tehnične pripomočke,
14. izvajanje postopka za uveljavljanje tehničnih pripomočkov,
15. izvajanje financiranja tehničnih pripomočkov,
16. izvajanje plačila stroškov prilagoditve vozila,
17. izvajanje postopka za uveljavitev plačila stroškov prilagoditve vozila,
18. delovanje klicnega centra za osebe z okvaro sluha in
19. izvajanje sofinanciranja posebnih socialnih programov za vključevanje invalidov v družbo.

4.1. PRAVICE INVALIDOV PO ZAKONU O IZENAČEVANJU MOŽNOSTI INVALIDOV

1. PREPOVED DISKRIMINACIJE ZARADI INVALIDNOSTI

Diskriminacija pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb - 6. člen

- 1) Prepovedana je vsakršna diskriminacija zaradi invalidnosti v postopkih pred državnimi organi, organi državne in samoupravne lokalne skupnosti, izvajalci javnih pooblastil in izvajalci javne službe.

- 2) Diskriminacija pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in javnih služb je predvsem:
 - nespoštovanje in neupoštevanje pravic invalidov ter prikrajšanje zanje oziroma njihova odtegnitev, če so te pravice pod enakimi pogoji priznane tistim, ki niso invalidi,
 - postavljanje posebnih pogojev za upoštevanje in spoštovanje pravic invalidov oziroma njihovo priznanje invalidom, razen če je tako ravnanje zakonito in vsebinsko ustrezno glede na opredelitev diskriminacije,
 - po prostem preudarku javnega uslužbenca nespoštovanje in neupoštevanje pravic invalidov ter prikrajšanje zanje oziroma njihova odtegnitev, če je to posledica invalidnosti vlagateljice oziroma vlagatelja,
 - oteževanje vodenja postopka invalidov kot strank s strani javnih uslužbencev, kar onemogoča ali zelo ovira uresničevanje pravic invalidov.

Tema/vsebina	Diskriminacija pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb
Pravice invalidov	<u>Odprava diskriminacije zaradi:</u> <ul style="list-style-type: none">– nespoštovanja in neupoštevanja pravic invalidov ter prikrajšanje zanje oziroma njihova odtegnitev, če so te pravice pod enakimi pogoji priznane tistim, ki niso invalidi,– postavljanja posebnih pogojev za upoštevanje in spoštovanje pravic invalidov oziroma njihovo priznanje invalidom, razen če je tako ravnanje zakonito in vsebinsko ustrezno glede na opredelitev diskriminacije,– po prostem preudarku javnega uslužbenca nespoštovanje in neupoštevanje pravic invalidov ter prikrajšanje zanje oziroma njihova odtegnitev, če je to posledica invalidnosti vlagateljice oziroma vlagatelja,– oteževanja vodenja postopka invalidov kot strank s strani javnih uslužbencev, kar onemogoča ali zelo ovira uresničevanje pravic invalidov.
Kazalniki	1. Število pritožb invalidov glede postopkov pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb v danem letu glede zaznane diskriminacije.

	2. Vsebina pritožb invalidov glede postopkov pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb v danem letu glede zaznane diskriminacije.	
Člen zakona	6. člen	
Ciljna skupina	Invalidi po zakonu	
Institucije	<ul style="list-style-type: none"> - Državni organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb, kot npr.: ministrstva in vladne službe, sodni organi, policija in carinska služba, davčni uradi, občine, upravne enote... - Javni zavodi: izobraževalne organizacije, zdravstvene organizacije, centri za socialno delo, varstveno delovni centri, domovi za starejše, organizacije za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami, Zavod RS za zaposlovanje, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje RS, izvajalci zaposlitvene rehabilitacije... 	
Vir podatkov	INSTITUCIJE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poročila Varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic) 2. Poročila Zagovornika načela enakosti (Urad Vlade RS za enake možnosti) 3. Poročila in evidence inštitucij iz 6. člena
	UPORABNIKI INVALIDI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Invalidi včlanjeni v posamezne invalidske organizacije
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	poročila
	na zahtevo – brezplačno	evidence
	na zahtevo – s plačilom	<ul style="list-style-type: none"> - evidence, - anketni vprašalniki (invalidske organizacije, invalidi)
	ni podatka	/
Periodičnost zbiranja podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • letno: poročila in evidence posameznih institucij • petletno: anketni vprašalniki za invalide 	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	<ul style="list-style-type: none"> • Poročila Varuha človekovih pravic • Poročila Zagovornika enakih možnosti • Poročila o uresničevanju Akcijskega programa za invalide 2007 - 2013 	

Enakopravno sodelovanje v postopkih - 7. člen

- 1) Slepa oziroma slepi (v nadaljnjem besedilu: slepi), slabovidna oziroma slabovidni (v nadaljnjem besedilu: slabovidni) ali gluhoslepa oziroma gluhoslepi (v nadaljnjem besedilu: gluhoslepi) ima pravico, da sam predloži vsa pisanja oziroma se mu v vseh postopkih pred državnimi organi, organi samoupravne lokalne skupnosti, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe zagotovi dostop do vseh pisanj v postopku v njemu razumljivi obliki, ti pa mu morajo to pravico zagotoviti.
- 2) Pravica iz prejšnjega odstavka se zagotovi na način, ki ga izbere slepi, slabovidni ali gluhoslepi sam, zlasti pa s prilagojenimi tehnikami pisanja in branja za slepe, slabovidne ali gluhoslepe, kot npr. brajico, povečanim črnim tiskom, zvokom, elektronsko obliko.
- 3) Državni organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe morajo pravico iz prvega odstavka tega člena slepemu, slabovidnemu ali gluhoslepemu zagotoviti po uradni dolžnosti.
- 4) Plačilo stroškov zagotovitve pisanj v obliki, razumljivi za slepe, slabovidne ali gluhoslepe, državni organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije in jih morajo zato predvideti v letnih finančnih načrtih.

Tema/vsebina	Enakopravno sodelovanje v postopkih
Pravice invalidov	– slepa, slabovidna ali gluhoslepa oseba ima pravico, da sama predloži vsa pisanja oz. se mu v vseh postopkih pred državnimi organi, organi samoupravne lokalne skupnosti, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe zagotovi dostop do vseh pisanj v postopku v njemu razumljivi obliki, ti pa mu morajo to pravico zagotoviti, – zagotovitev pravice na način, ki ga izbere slepi, slabovidni ali gluhoslepi sam, zlasti pa s prilagojenimi tehnikami pisanja in branja za slepe, slabovidne ali gluhoslepe, kot npr. brajico, povečanim črnim tiskom, zvokom, elektronsko obliko – državni organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe morajo pravico iz prvega odstavka tega člena slepemu, slabovidnemu ali gluhoslepemu zagotoviti po uradni dolžnosti – plačilo stroškov zagotovitve pisanj v obliki, razumljivi za slepe, slabovidne ali gluhoslepe, državni organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe zagotavljajo iz proračuna RS in jih morajo zato predvideti v letnih finančnih načrtih
Kazalniki	1. Število pritožb glede kršitve pravice do enakopravnega sodelovanja v postopkih za slepe, slabovidne ali

	gluhoslepe osebe. 2. Vsebina pritožb glede kršitve pravice do enakopravnega sodelovanja v postopkih za slepe, slabovidne ali gluhoslepe osebe. 3. Načini oziroma vrste prilagoditev. 4. Višina sredstev za prilagoditve.	
Člen zakona	7. člen	
Ciljna skupina	slepi, slabovidni in/ali gluhoslepi	
Institucije	- Državni organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb, kot npr.: ministrstva in vladne službe, sodni organi, policija in carinska služba, davčni uradi, občine, upravne enote... - Javni zavodi: izobraževalne organizacije, zdravstvene organizacije, centri za socialno delo, varstveno delovni centri, domovi za starejše, organizacije za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami, Zavod RS za zaposlovanje, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje RS, izvajalci zaposlitvene rehabilitacije...	
Vir podatkov	INSTITUCIJE	1. Poročila Varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic) 2. Poročila Zagovornika načela enakosti (Urad Vlade RS za enake možnosti) 3. Poročila in evidence inštitucij iz 7. člena
	UPORABNIKI – INVALIDI	1. Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije 2. Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije 3. Društvo gluhoslepih Slovenije »Dlan«
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	poročila
	na zahtevo – brezplačno	evidence
	na zahtevo – s plačilom	- evidence - anketni vprašalniki (invalidske organizacije, invalidi)
	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov	<ul style="list-style-type: none"> letno: poročila in evidence posameznih institucij petletno: anketni vprašalniki za slepe, slabovidne in gluhoslepe 	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	Poročila Varuha človekovih pravic Poročila Zagovornika načela enakosti Poročila o uresničevanju API Poročila Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije, Zveze društev gluhih in naglušnih ter Društva gluhoslepih Dlan	

Dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti - 8. člen

1) Prepovedana je diskriminacija zaradi invalidnosti pri dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.

2) Diskriminacija v smislu dostopnosti blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, pomeni predvsem opustitev ponujanja blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, invalidu ali njihovo ponujanje invalidu pod drugačnimi in slabšimi pogoji kot drugim.

3) Ukrepi za odpravljanje ovir pri dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, se nanašajo predvsem:

- na dostopnost do informacijskih, komunikacijskih in drugih storitev ter pomoč v nujnih primerih,
- na odstranitev grajenih ovir v objektih, v katerih ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti,
- na zagotovilo, da javni in zasebni subjekti, ki ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti, upoštevajo vse vidike njihove dostopnosti za invalide,
- na to, da se pri ponujanju blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, če je to potrebno, zagotovijo primerna podpora, zlasti z drugo osebo (bralci, tolmači slovenskega znakovnega jezika), ter oznake v brajici ter lahko čitljivi in razumljivi obliki.

4) Ukrepe iz prejšnjega odstavka je treba zagotoviti, razen če javnim in zasebnim subjektom, ki ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti, ne nalagajo nesorazmernega bremena. Pri presoji, ali ukrep pomeni nesorazmerno breme, se upoštevajo zlasti velikost in viri javnega ali zasebnega subjekta, njegova narava, ocenjeni stroški, mogoče koristi od boljšega dostopa za invalide ter zgodovinske, kulturne, umetniške in arhitekturne vrednosti premožnin oziroma nepremičnin.

5) Minister, pristojen za invalidsko varstvo predpiše minimalne zahteve za dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.

Rok za primerno prilagoditev dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti iz 8. člena tega zakona, je največ pet let od začetka veljavnosti tega zakona.

Minister, pristojen za invalidsko varstvo predpiše minimalne zahteve za dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti iz petega odstavka 8. člena tega zakona, najpozneje v dvanajstih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

Tema/vsebina	Dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti	
Pravice invalidov	<ul style="list-style-type: none"> - dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti – diskriminacija v smislu opustitve ponujanja blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, invalidu ali njihovo ponujanje invalidu pod drugačnimi in slabšimi pogoji kot drugim - Ukrepi za odpravljanje ovir pri dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti: <ul style="list-style-type: none"> – dostopnost do informacijskih, komunikacijskih in drugih storitev ter pomoč v nujnih primerih, – odstranitev grajenih ovir v objektih, v katerih ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti, – zagotovilo, da javni in zasebni subjekti, ki ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti, upoštevajo vse vidike njihove dostopnosti za invalide, – pri ponujanju blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, če je to potrebno, se zagotovijo primerna podpora, zlasti z drugo osebo (bralci, tolmači slovenskega znakovnega jezika) ter oznake v brajici ter lahko čitljivi in razumljivi obliki. 	
Kazalniki	1. Število in vsebina pritožb glede dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.	
Člen zakona	8. člen	
Ciljna skupina	Senzorno in gibalno ovirani ter osebe z motnjami v duševnem razvoju	
Institucije	<ul style="list-style-type: none"> • državne in javne institucije • banke, pošte, zavarovalnice, ponudniki blaga in storitev (trgovine, saloni, lokali...), verske ustanove 	
Vir podatkov	INSTITUCIJE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poročila Varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic) 2. Poročila Zagovornika enakih možnosti (Urad Vlade RS za enake možnosti) 3. Poročila Urbanističnega inštituta RS 4. Poročila državnih in javnih inštitucij 5. Poročila stanovskih zbornic 6. Poročila Urada RS za varstvo potrošnikov 7. Poročila Zveze potrošnikov Slovenije
	UPORABNIKI – INVALIDI	1. Invalidi včlanjeni v posamezne invalidske organizacije
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	poročila
	na zahtevo – brezplačno	evidence
	na zahtevo – s plačilom	evidence anketni vprašalniki (invalidske organizacije, invalidi)

	ni podatka	/
Periodičnost zbiranja podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • letno: poročila in evidence posameznih institucij • petletno: anketni vprašalniki za slepe, slabovidne in gluhoslepe 	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	Poročila Varuha človekovih pravic Poročila Zagovornika načela enakosti Poročila o uresničevanju API (Ne)dostopna Slovenija? Grajene in komunikacijske ovire, s katerimi se srečujejo invalidi (ur. Richard Sendi in Barbara Kobal)	

Uporaba in prilagoditev objektov v javni rabi - 9. člen

- 1) Prepovedana je diskriminacija zaradi invalidnosti pri dostopnosti do uporabe objektov v javni rabi.
- 2) Prilagoditve objektov v javni rabi se opravijo z gradbenimi in tehničnimi napravami, zvočnimi in svetlobnimi indikatorji, pisnimi informacijami in drugimi ustreznimi tehničnimi prilagoditvami.
- 3) Objekte v javni rabi, ki se gradijo, in objekte v javni rabi, ki se rekonstruirajo, je treba primerno prilagoditi med samo gradnjo oziroma rekonstrukcijo objekta.

Primerno prilagoditev obstoječih objektov v javni rabi se zagotovi s tem, da se odpravijo grajene in komunikacijske ovire iz 9. člena tega zakona, ki jih mora investitor odpraviti ob prvi rekonstrukciji objekta po uveljavitvi tega zakona, vendar najkasneje v 15 letih po uveljavitvi tega zakona.

Tema/vsebina	Uporaba in prilagoditev objektov v javni rabi	
Pravice invalidov	– prilagoditve objektov v javni rabi se opravijo z gradbenimi in tehničnimi napravami, zvočnimi in svetlobnimi indikatorji, pisnimi informacijami in drugimi ustreznimi tehničnimi prilagoditvami – objekte v javni rabi, ki se gradijo, in objekte v javni rabi, ki se rekonstruirajo, je treba primerno prilagoditi med samo gradnjo oziroma rekonstrukcijo objekta	
Kazalniki	1. Število in vsebina pritožb glede uporabe in prilagoditev objektov v javni rabi.	
Člen zakona	9. člen	
Ciljna skupina	Senzorno in gibalno ovirani	
Institucije	Objekti v javni rabi, kot npr: <ul style="list-style-type: none">• državne in javne institucije• banke, pošte, zavarovalnice, ponudniki blaga in storitev (trgovine, saloni, lokali...), verske ustanove	
Vir podatkov	INSTITUCIJE	<ol style="list-style-type: none">1. Poročila Varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic)2. Poročila Zagovornika enakih možnosti (Urad Vlade RS za enake možnosti)3. Poročila Inštituta RS za socialno varstvo4. Poročila Urbanističnega inštituta RS

	UPORABNIKI – INVALIDI	1. Invalidi včlanjeni v posamezne invalidske organizacije
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	poročila
	na zahtevo – brezplačno	evidence
	na zahtevo – s plačilom	evidence anketni vprašalniki (invalidske organizacije, invalidi)
	ni podatka	/
Periodičnost zbiranja podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • letno: poročila in evidence posameznih institucij • petletno: anketni vprašalniki za slepe, slabovidne in gluhoslepe 	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	Poročila Varuha človekovih pravic Poročila Zagovornika načela enakosti Poročila o uresničevanju API Spletno mesto http://dostopnost.uirs.si/ (Ne)dostopna Slovenija? Grajene in komunikacijske ovire, s katerimi se srečujejo invalidi (ur. Richard Sendi in Barbara Kobal)	

Prepoved pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov - 10. člen

Prepovedano je širjenje besedil v kakršni koli obliki, sporočil, znakov, simbolov in podobnega, ki bi lahko povzročilo spodbujanje diskriminacije zaradi invalidnosti.

Tema/vsebina	Prepoved pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov	
Pravice invalidov	– prepoved širjenja besedil v kakršni koli obliki, sporočil, znakov, simbolov in podobnega, ki bi lahko povzročilo spodbujanje diskriminacije zaradi invalidnosti	
Kazalniki	1. Število pritožb glede prepovedi pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov. 2. Vsebina pritožb glede prepovedi pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov.	
Člen zakona	10. člen	
Ciljna skupina	Invalidi po zakonu	
Institucije	<ul style="list-style-type: none"> • Sredstva javnega obveščanja (radio, televizija, medmrežje, tiskani mediji, plakat...) • Državne in javne institucije 	
Vir podatkov	INSTITUCIJE	1. Poročila varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic) 2. Poročila Zagovornika enakih možnosti (Urad Vlade RS za enake možnosti) 3. Občasne diskurzivne analize izbranih tekstov (možnost diplomskih ali magistrskih del v sodelovanju s fakultetami)
	UPORABNIKI – INVALIDI	1. Invalidi včlanjeni v posamezne invalidske organizacije
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	poročila
	na zahtevo – brezplačno	evidence
	na zahtevo – s plačilom	evidence anketni vprašalniki (invalidske organizacije, invalidi)
	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • letno: poročila in evidence posameznih institucij • petletno: anketni vprašalniki za invalide 	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	Poročila Varuha človekovih pravic Poročila Zagovornika načela enakosti Poročila o uresničevanju API	

Dostop do vključujočega izobraževanja - 11. člen

1) Invalidom se mora zagotavljati vključevanje v programe izobraževanja na vseh ravneh in vseživljenjsko učenje v okolju, v katerem živijo, kot to velja za druge državljane. Pri tem se za diskriminacijo ne štejeta vključevanje v različne programe, kot so posebni in prilagojeni programi, ter prilagoditve rednih programov, ki so prilagojeni invalidovim sposobnostim.

2) Invalidi imajo pravico do ustreznih prilagoditev pri vključevanju v vzgojni, šolski ali študijski proces in pravico do primernih prilagoditev šolskega oziroma študijskega procesa individualnim potrebam invalida.

Rok za primerno prilagoditev šolskega oziroma študijskega procesa iz 11. člena tega zakona je največ pet let od začetka veljavnosti tega zakona.

Tema/vsebina	Dostop do vključujočega izobraževanja	
Pravice invalidov	– vključevanje v programe izobraževanja na vseh ravneh in vseživljenjsko učenje v okolju, v katerem živijo – pravica do ustreznih prilagoditev pri vključevanju v vzgojni, šolski ali študijski proces in pravica do primernih prilagoditev šolskega oziroma študijskega procesa individualnim potrebam invalida	
Kazalniki	1. Število pritožb glede dostopa do vključujočega izobraževanja. 2. Vsebina pritožb do vključujočega izobraževanja. 3. Število vključenih po posameznih programih – stopnjah (od vrtca do vključno izobraževanja odraslih). 4. Število in načini prilagoditev.	
Člen zakona	11. člen	
Ciljna skupina	invalidi po zakonu	
Institucije	Javne in zasebne izobraževalne ustanove	
Vir podatkov	INSTITUCIJE	1. Poročila varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic) 2. Poročila Zagovornika enakih možnosti (Urad Vlade RS za enake možnosti) 3. Izobraževalne ustanove (vrtci, OŠ, SŠ, Višje in visoke šole, univerze, šole s prilagojenim programom, zavodi za usposabljanje otrok s posebnimi potrebami, organizacije za izobraževanje odraslih) 4. Zavod za šolstvo RS 5. Državni izpitni center RS

		6. Ministrstvo za šolstvo 7. Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo
	UPORABNIKI – INVALIDI	1. Invalidi včlanjeni v posamezne invalidske organizacije (npr. Društvo študentov invalidov, Zveza Sožitje...)
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	poročila
	na zahtevo – brezplačno	evidence
	na zahtevo – s plačilom	evidence anketni vprašalniki (invalidske organizacije, invalidi)
	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov		<ul style="list-style-type: none"> • letno: poročila in evidence posameznih institucij • petletno: anketni vprašalniki za invalide
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri		Poročila Varuha človekovih pravic Poročila Zagovornika načela enakosti Poročila o uresničevanju API Poročila in evidence Ministrstva za šolstvo in šport Poročila in evidence Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Poročila in evidence Zavoda za šolstvo RS Poročila in evidence Državnega izpitnega centra RS

Zdravje - 12. člen

1) Invalidi imajo pravico do zdravstvenih storitev brez diskriminacije zaradi invalidnosti, pri čemer so otroci in mladostniki deležni posebne pozornosti. Invalidom z dodatnimi zdravstvenimi težavami mora biti zagotovljena ustrezna specialistična obravnava.

2) Otrokom in mladostnikom iz prejšnjega odstavka morata biti zagotovljeni zgodnja obravnava in večdisciplinarna stalna obravnava glede na njihove posebne potrebe. Ustrezna pomoč mora biti zagotovljena tudi njihovim staršem, ko se spoprijemajo z invalidnostjo svojih otrok.

Tema/vsebina	Zdravje	
Pravice invalidov	<ul style="list-style-type: none"> – pravica do zdravstvenih storitev brez diskriminacije zaradi invalidnosti, pri čemer so otroci in mladostniki deležni posebne pozornosti. – invalidom z dodatnimi zdravstvenimi težavami mora biti zagotovljena ustrezna specialistična obravnava – zagotovljena zgodnja obravnava in večdisciplinarna stalna obravnava glede na posebne potrebe otrok in mladostnikov – zagotovitev ustrezne pomoči staršem otrok in mladostnikov, ko se spoprijemajo z invalidnostjo svojih otrok 	
Kazalniki	<ol style="list-style-type: none"> 1. Število vključenih otrok in mladostnikov v zgodnjo obravnavo in večdisciplinarno stalno obravnavo glede na njihove posebne potrebe. 2. Vrste pomoči staršem pri spoprijemanju z invalidnostjo otrok. 3. Število pritožb glede zagotavljanja pravice do zdravja. 4. Vsebina pritožb glede zagotavljanja pravice do zdravja. 	
Člen zakona	12. člen	
Ciljna skupina	Invalidi po zakonu, poudarek na otrocih in mladostnikih	
Institucije	Zdravstvene ustanove	
Vir podatkov	INSTITUCIJE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poročila varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic) 2. Poročila Zagovornika enakih možnosti (Urad Vlade RS za enake možnosti) 3. Poročilo Varuha bolnikovih pravic 4. Poročila in evidence Zdravniške zbornice 5. Poročila in evidence Ministrstva za zdravje 6. Poročila in evidence posameznih zdravstvenih ustanov
	UPORABNIKI –	<ol style="list-style-type: none"> 1. Invalidi včlanjeni v posamezne invalidske organizacije

	INVALIDI	
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	poročila
	na zahtevo – brezplačno	evidence
	na zahtevo – s plačilom	evidence anketni vprašalniki (invalidske organizacije, invalidi)
	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • letno: poročila in evidence posameznih institucij • petletno: anketni vprašalniki za invalide 	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	Poročila Varuha človekovih pravic Poročila Zagovornika načela enakosti Poročila Varuha bolnikovih pravic Poročila o uresničevanju API Poročila in evidence Ministrstva za zdravje Poročila in evidence Zdravniške zbornice Poročila in evidence posameznih zdravstvenih ustanov	

Dostop do načina prebivanja - 13. člen

1) Prepovedana je diskriminacija zaradi invalidnosti, ki:

- invalidu onemogoča, da bi si sam izbral prebivališče in se sam odloči, kje in s kom bo živel. Ne gre za diskriminacijo, če je invalid na podlagi dogovora s svojim zakonitim zastopnikom in organizacijo, ki izvaja institucionalno varstvo, vključen v obliko bivanja, ki zagotavlja celodnevno oskrbo, kot npr. bivalna enota, stanovanjska skupnost, in zanj ta oblika ne pomeni prisilne namestitve;
- invalidom onemogoča, da bi zaradi vključitve v skupnost in življenja v njej imeli dostop do različnih storitev.

2) Lokalne samoupravne skupnosti morajo zagotoviti prilagojena neprofitna najemna stanovanja vsem tistim invalidom, ki so se prijavi na javni razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj in so se uvrstili na prednostno listo upravičencev, katerim bodo stanovanja tudi dodeljena.

Tema/vsebina	Dostop do načina prebivanja	
Pravice invalidov	– pravica do samoodločanja pri izbiri prebivališča, kraja bivanja in s kom bo živel	
Kazalniki	1. Število (prilagojenih) neprofitnih najemnih stanovanj za invalide. 2. Število (prilagojenih) neprofitnih najemnih stanovanj, ki se oddajajo. 3. Število vlog za (prilagojena) neprofitna najemna stanovanja. 4. Pritožba o vključitvi v organizacijo, ki izvaja institucionalno varstvo.	
Člen zakona	13. člen	
Ciljna skupina	Invalidi po zakonu	
Institucije	Občine, javni stanovanjski skladi, Stanovanjski sklad RS, organizacije, ki izvajajo institucionalno varstvo	
Vir podatkov	INSTITUCIJE	1. Poročila varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic) 2. Poročila Zagovornika enakih možnosti (Urad Vlade RS za enake možnosti) 3. Poročila in evidence javnih stanovanjskih skladov – občine 4. Poročila in evidence Stanovanjskega sklada RS 5. Poročila in evidence organizacij, ki izvajajo institucionalno varstvo
	UPORABNIKI – INVALIDI	1. Invalidi včlanjeni v posamezne invalidske organizacije
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	poročila
	na zahtevo – brezplačno	evidence
	na zahtevo – s plačilom	evidence

		anketni vprašalniki (invalidske organizacije, invalidi)
	ni podatka	/
Periodičnost zbiranja podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • letno: poročila in evidence posameznih institucij • petletno: anketni vprašalniki za invalide 	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	Poročila Varuha človekovih pravic Poročila Zagovornika načela enakosti Poročila o uresničevanju API Poročila in evidence javnih stanovanjskih skladov – občine Poročila in evidence Stanovanjskega sklada RS Poročila in evidence organizacij, ki izvajajo institucionalno varstvo	

Dostop do obveščeni - 14. člen

Diskriminacija zaradi invalidnosti vključuje tudi onemogočanje sprotne in enakovrednega dostopa do informacij, namenjenih javnosti, brez dodatnih stroškov za invalida, upoštevajoč pri tem načelo primerne oziroma razumne prilagoditve v invalidom dostopnih oblikah zapisov, jezikov in tehnologij, ki ustrezajo različnim vrstam invalidnosti.

Tema/vsebina	Dostop do obveščeni	
Pravice invalidov	– sproten in enakovreden dostop do informacij, namenjenih javnosti (brez dodatnih stroškov za invalida, upoštevajoč pri tem načelo primerne oziroma razumne prilagoditve v invalidom dostopnih oblikah zapisov, jezikov in tehnologij, ki ustrezajo različnim vrstam invalidnosti)	
Kazalniki	1. Število pritožb glede dostopa do obveščeni. 2. Vsebina pritožb glede dostopa do obveščeni.	
Člen zakona	14. člen	
Ciljna skupina	Senzorno ovirani	
Institucije	Sredstva javnega obveščanja Republiška volilna komisija Agencija za pošto in elektronske komunikacije RS Javni in zasebni ponudniki telekomunikacijskih storitev	
Vir podatkov	INSTITUCIJE	1. Poročila varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic) 2. Poročila Zagovornika enakih možnosti (Urad Vlade RS za enake možnosti) 3. Poročilo varuha pravic gledalcev 4. Poročilo Republiške volilne komisije 5. Poročila in evidence Agencije za pošto in elektronske komunikacije RS 6. Poročila in evidence javnih in zasebnih ponudnikov telekomunikacijskih storitev
	UPORABNIKI – INVALIDI	1. Invalidi včlanjeni v posamezne invalidske organizacije
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	poročila
	na zahtevo – brezplačno	evidence
	na zahtevo – s plačilom	evidence anketni vprašalniki (invalidske organizacije, invalidi)

	ni podatka	/
Periodičnost zbiranja podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • letno: poročila in evidence posameznih institucij • petletno: anketni vprašalniki za invalide 	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	Poročila varuha človekovih pravic Poročila Zagovornika enakih možnosti Poročilo varuha pravic gledalcev Poročilo Republiške volilne komisije Poročila in evidence Agencije za pošto in elektronske komunikacije RS Poročila in evidence javnih in zasebnih ponudnikov telekomunikacijskih storitev	

Dostop do kulturnih dobrin - 15. člen

1) Invalidom je ne glede na njihovo invalidnost treba omogočati dostop do kulturnih dobrin in jim zagotoviti možnosti za lastno ustvarjalnost.

2) Treba jim je omogočati:

- dostop do kulturnih dobrin v obliki, pri kateri se upoštevajo posebne potrebe invalidov,
- dostopnost do javnih kulturnih prireditev z zagotovitvijo premagovanja komunikacijskih in grajenih ovir,
- dostop do kulturne dediščine ali do informacij o njej.

Tema/vsebina	Dostop do kulturnih dobrin	
Pravice invalidov	– dostop do kulturnih dobrin in zagotovitev možnosti za lastno ustvarjalnost: – dostop do kulturnih dobrin v obliki, pri kateri se upoštevajo posebne potrebe invalidov, – dostopnost do javnih kulturnih prireditev z zagotovitvijo premagovanja komunikacijskih in grajenih ovir, – dostop do kulturne dediščine ali do informacij o njej.	
Kazalniki	1. Število in vsebina pritožb glede dostopa do kulturnih dobrin. 2. Število javnih kulturnih ustanov in prireditev, ki so invalidom dostopne. 3. Število in vrsta organizacij, ki izvajajo programe, ki zagotavljajo možnost za lastno ustvarjalnost.	
Člen zakona	15. člen	
Ciljna skupina	Invalidi po zakonu	
Institucije	Javne kulturne ustanove	
Vir podatkov	INSTITUCIJE	1. Poročila varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic) 2. Poročila Zagovornika enakih možnosti (Urad Vlade RS za enake možnosti) 3. Poročila in evidence Ministrstva za kulturo 4. Poročila in evidence javnih kulturnih ustanov v RS
	UPORABNIKI – INVALIDI	1. Invalidi včlanjeni v posamezne invalidske organizacije
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	poročila
	na zahtevo – brezplačno	evidence
	na zahtevo – s plačilom	evidence anketni vprašalniki (invalidske organizacije, invalidi)

	ni podatka	/
Periodičnost zbiranja podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • letno: poročila in evidence posameznih institucij • petletno: anketni vprašalniki za invalide 	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	Poročila varuha človekovih pravic Poročila Zagovornika enakih možnosti Poročilo in evidence Ministrstva za kulturo Poročilo in evidence javnih kulturnih ustanov v RS	

Javni prevozi - 16. člen

- 1) Invalidom mora biti zagotovljena enaka dostopnost do prevoza v cestnem in železniškem prometu ter pomorski in notranji plovbi.
- 2) Država in občina morata pri upravljanju gospodarske javne službe javni linijski prevoz potnikov v cestnem prometu in linijski prevoz v mestnem prometu zagotoviti tako, da izvajalci opravljajo prevoz v okviru javnih služb z avtobusi, ki so dostopni gibalno in senzorno oviranim invalidom ter da nudijo informacijo o možnosti uporabe teh dveh javnih služb v invalidom prilagojenih oblikah.
- 3) Kadar izvajalec gospodarske javne službe ne more zagotoviti gibalno in senzorno oviranim invalidom prilagojenega medkrajevnega linijskega prevoza z rednimi avtobusnimi linijami, jim mora zagotoviti drug ustrezen način prevoza, razen če dokaže, da bi mu taka zagotovitev drugega ustreznega načina prevoza povzročala nesorazmerno breme. V tem primeru mora zagotoviti drug ustrezen način prevoza v obsegu, ki ne povzroča takega bremena.
- 4) Upravljavec javne železniške infrastrukture in prevoznik javnih linijskih prevozov v železniškem prometu morata prilagoditi vlake in drugo železniško infrastrukturo za gibalno in senzorno ovirane invalide ter da nudijo informacije o možnosti uporabe železniškega prometa v invalidom prilagojenih oblikah.
- 5) Za uporabo pripomočka za premagovanje gibalne in senzorne oviranosti (psi vodniki in drugi psi pomočniki, invalidski voziček) se v kateri koli okoliščini ne smejo zaračunati dodatni stroški.
- 6) Na avtobusnih postajah in pomembnejših avtobusnih postajališčih, pomembnejših železniških postajah in pristaniščih je treba gibalno in senzorno oviranim invalidom ter psom vodnikom in drugim psom pomočnikom zagotoviti nemoten vstop in izstop ter tudi dostopnost informacij v njim prilagojenih oblikah.
- 7) Upravljavec javne pomorske ali celinske plovne infrastrukture in prevoznik javnih prevozov v pomorstvu ali celinskih vodah morata prilagoditi plovila in drugo plovno infrastrukturo za gibalno in senzorno ovirane invalide ter nuditi informacije o možnosti uporabe plovnega prometa v invalidom prilagojenih tehnikah.

Rok za primerno prilagoditev avtobusov za prevoz potnikov v cestnem prometu na način, da se bo invalidom zagotovila dostopnost iz 16. člena tega zakona, je največ deset let od začetka veljavnosti tega zakona.

Rok za primerno prilagoditev prevoza potnikov v železniškem prometu, na način, da se bo invalidom zagotovila dostopnost iz 16. člena tega zakona, je največ 15 let od začetka veljavnosti tega zakona.

Tema/vseбина	Javni prevozi
Pravice invalidov	<ul style="list-style-type: none"> – enaka dostopnost do prevoza v cestnem in železniškem prometu ter pomorski in notranji plovbi – avtobusi, dostopni gibalno in senzorno oviranim invalidom – nudenje informacij o možnosti uporabe gospodarske javne službe javni linijski prevoz potnikov v cestnem prometu in linijski prevoz v mestnem prometu v invalidom prilagojenih oblikah – zagotovitev drugega ustreznega načina prevoza, kadar izvajalec gospodarske javne službe ne more zagotoviti gibalno in senzorno oviranim invalidom prilagojenega medkrajevnega linijskega prevoza z rednimi avtobusnimi linijami, razen če dokaže, da bi mu taka zagotovitev drugega ustreznega načina prevoza povzročala nesorazmerno breme. V tem primeru mora zagotoviti drug ustrezen način prevoza v obsegu, ki ne povzroča takega bremena. – prilagoditev vlakov in druge železniške infrastrukture za gibalno in senzorno ovirane invalide in nudenje informacij o možnosti uporabe železniškega prometa v invalidom prilagojenih oblikah. – za uporabo pripomočka za premagovanje gibalne in senzorne oviranosti (psi vodniki in drugi psi pomočniki, invalidski voziček) se v kateri koli okoliščini ne smejo zaračunati dodatni stroški. – zagotovljen nemoten vstop in izstop na avtobusnih postajah in pomembnejših avtobusnih postajališčih, pomembnejših železniških postajah in pristaniščih za gibalno in senzorno ovirane invalide ter pse vodnike in druge pse pomočnike ter tudi dostopnost informacij v njim prilagojenih oblikah. – prilagoditev plovil in druge plovne infrastrukture za gibalno in senzorno ovirane invalide – nudenje informacij o možnosti uporabe plovnega prometa v invalidom prilagojenih tehnikah.
Kazalniki	<ol style="list-style-type: none"> 1. Število in vsebina pritožb glede enakega dostopa do prevozov v cestnem, železniškem in pomorskem prometu. 2. Število in vsebina pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozi v invalidom prilagojenih tehnikah.
Člen zakona	16. člen
Ciljna skupina	Gibalno in senzorno ovirani invalidi
Institucije	<ul style="list-style-type: none"> • javni linijski prevozniki potnikov v cestnem prometu • linijski prevozniki v mestnem prometu, • upravljalec javne železniške infrastrukture in prevoznik javnih linijskih prevozov v železniškem prometu,

	<ul style="list-style-type: none"> • upravljavec javne pomorske ali celinske plovne infrastrukture in prevoznik javnih prevozov v pomorstvu ali celinskih vodah 	
Vir podatkov	INSTITUCIJE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poročila varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic) 2. Poročila Zagovornika enakih možnosti (Urad Vlade RS za enake možnosti) 3. Poročila in evidence Ministrstva za promet 4. Poročila in evidence Slovenskih železnic 5. Poročila in evidence družb za mestni, medkrajevni in mednarodni avtobusni promet 6. Poročila in evidence Luke Koper
	UPORABNIKI – INVALIDI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Invalidi včlanjeni v posamezne invalidske organizacije
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	poročila
	na zahtevo – brezplačno	evidence
	na zahtevo – s plačilom	evidence anketni vprašalniki (invalidske organizacije, invalidi)
	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • letno: poročila in evidence posameznih institucij • petletno: anketni vprašalniki za invalide 	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	Poročila varuha človekovih pravic Poročila Zagovornika enakih možnosti Poročila API Inštitut RS za socialno varstvo (raziskava) Poročilo in evidence RS	

4.2. UKREPI ZA IZENAČEVANJE MOŽNOSTI INVALIDOV

Zakon določa da se določbe od 17. do 22. člena začnejo uporabljati eno leto po uveljavitvi zakona, v enakem roku se morajo vzpostaviti tudi evidence iz 31. člena zakona.

Tehnični pripomočki za premagovanje komunikacijskih ovir - 17. člen

1) Invalidi s senzornimi okvarami lahko poleg pripomočkov, ki so jim zagotovljeni na podlagi drugih predpisov, glede na osebne potrebe uveljavljajo sofinanciranje tudi drugih tehničnih pripomočkov, ki jih potrebujejo v življenju za premostitev komunikacijskih ovir za omogočanje varnega in samostojnega življenja ter jih predvsem uporabljajo za dostopnost do informacij, sporazumevanje in prilagoditev življenjskega okolja (v nadaljevanju: tehnični pripomočki).

2) Minister oziroma ministrica (v nadaljnjem besedilu: minister), pristojen za invalidsko varstvo, izda pravilnik, s katerim podrobneje opredeli tehnične pripomočke iz prejšnjega odstavka, pogoje za pridobitev, njihovo dobo trajanja, standarde kvalitete pripomočkov in način vzdrževanja. Za enostavnejše tehnične pripomočke se štejejo pripomočki, katerih vrednost ne presega 250 eurov, za zahtevnejše tehnične pripomočke pa tisti, katerih vrednost presega 250 eurov.

3) Uveljavljanje pravice do tehničnih pripomočkov po tem členu ne sme vplivati na zmanjšanje ali izboljšanje že pridobljenih pravic do tehničnih pripomočkov po drugih predpisih.

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, izda pravilnik iz drugega odstavka 17. člena tega zakona najpozneje v dvanajstih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

Tema/vsebina	Tehnični pripomočki za premagovanje komunikacijskih ovir
Pravice invalidov	<ul style="list-style-type: none">- Sofinanciranje tehničnih pripomočkov (poleg pripomočkov, ki so jim zagotovljeni na podlagi drugih predpisov), glede na osebne potrebe in ki jih potrebujejo v življenju:<ul style="list-style-type: none">o za premostitev komunikacijskih ovir,o za omogočanje varnega in samostojnega življenja,o za dostopnost do informacij, sporazumevanje in prilagoditev življenjskega okolja.- Pravilnik s podrobno opredelitvijo tehničnih pripomočkov iz prejšnjega odstavka, pogoje za pridobitev, njihovo

	dobo trajanja, standarde kvalitete pripomočkov in način vzdrževanja.	
Kazalniki	<ul style="list-style-type: none"> • Število invalidov, ki so oddali vloge za sofinanciranje pripomočkov za premostitev komunikacijskih ovir. • Število invalidov, ki so oddali vloge za sofinanciranje pripomočkov za omogočanje varnega in samostojnega življenja. • Število invalidov, ki so oddali vloge za sofinanciranje pripomočkov za dostopnost do informacij, sporazumevanje in prilagoditev življenjskega okolja. • Število invalidov, ki jim je bilo odobreno sofinanciranje pripomočkov za premostitev komunikacijskih ovir. • Število invalidov, ki jim je bilo odobreno sofinanciranje pripomočkov za omogočanje varnega in samostojnega življenja. • Število invalidov, ki jim je bilo odobreno sofinanciranje pripomočkov za dostopnost do informacij, sporazumevanje in prilagoditev življenjskega okolja. • Višina sredstev, ki je bila namenjena sofinanciranju v danem časovnem obdobju. 	
Člen zakona	17. člen	
Ciljna skupina	Invalidi po zakonu	
Institucije	*	
Vir podatkov	*	
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	
	na zahtevo – brezplačno	
	na zahtevo – s plačilom	
	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov	Letno	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	Evidence pristojnih ustanov	

*Po sprejetju pravilnika – konec 2012

Pravice invalidov po členih od 18. do 24. člena – spremljanje stanja na letni ravni

Svet za tehnične pripomočke - 18. člen

- 1) Minister, pristojen za invalidsko varstvo, na podlagi tega zakona imenuje Svet za tehnične pripomočke, katerega članice oziroma člani (v nadaljnjem besedilu: člani) so trije predstavnice oziroma predstavniki (v nadaljnjem besedilu: predstavniki) ministrstva, pristojnega za invalidsko varstvo, trije predstavniki ministrstva, pristojnega za zdravje, trije predstavniki Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in trije predstavniki vseh reprezentativnih in drugih invalidskih organizacij, ki delujejo na državni ravni, ki jih predlaga nacionalni svet invalidskih organizacij.
- 2) Svet za tehnične pripomočke vsaj enkrat letno pregleda in uskladi nabor tehničnih pripomočkov po tem zakonu in drugih predpisih, ki urejajo pravico do tehničnih pripomočkov na način, da se tehnični pripomočki in pravice do uveljavljanja tehničnih pripomočkov po tem zakonu in po drugih predpisih, ne podvajajo.
- 3) Sredstva za delo Sveta za tehnične pripomočke se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

Svet za tehnične pripomočke se ustanovi v dvanajstih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

Tema/vsebina	Tehnični pripomočki za premagovanje komunikacijskih ovir	
Pravice invalidov		
Kazalniki	- Število srečanj sveta za tehnične pripomočke - Vsebina srečanj sveta za tehnične pripomočke - Spremembe nabora tehničnih pripomočkov in razlogi	
Člen zakona	18. člen	
Ciljna skupina	Invalidi po zakonu	
Institucije	Svet za tehnične pripomočke	
Vir podatkov	Spremljanje stanja iz letnega poročila	
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	
	na zahtevo – brezplačno	
	na zahtevo – s plačilom	

	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov	Letno	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	/	

Postopek za uveljavljanje tehničnih pripomočkov - 19. člen

1) Vlogo za uveljavljanje tehničnih pripomočkov invalid iz prvega odstavka 17. člena tega zakona vloži na katerikoli upravni enoti v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: upravna enota).

2) Odločbo o pravici do enostavnega tehničnega pripomočka brez izvedenskega mnenja iz tretjega odstavka tega člena izda upravna enota na podlagi pravilnika iz drugega odstavka 17. člena tega zakona.

3) Če gre za zahtevnejši tehnični pripomoček, upravna enota z liste izvedencev iz četrtega odstavka tega člena imenuje izvedenko oziroma izvedenca (v nadaljnjem besedilu: izvedenec), ki oblikuje mnenje o upravičenosti do tehničnega pripomočka. O pravici do tehničnega pripomočka odloči upravna enota z odločbo.

4) Listo izvedencev določi minister, pristojen za invalidsko varstvo, na predlog Socialne zbornice Slovenije in izbranega izvajalca zaposlitvene rehabilitacije za invalide s komunikacijskimi ovirami, po predpisih, ki urejajo zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov.

5) V odločbi iz drugega in tretjega odstavka tega člena mora biti natančno opredeljeno, do kakšnega pripomočka je invalid upravičen, kolikšna je višina sredstev, ki se sofinancirajo, ter ali je invalid brezposeln, zaposlen ali samozaposlen.

6) Zoper odločbo upravne enote je dovoljena pritožba na ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo. Pri odločanju o pritožbi ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, lahko pridobi novo mnenje o upravičenosti do pravice do tehničnega pripomočka, ki ga oblikuje izvedenec, ki je imenovan z liste izvedencev iz četrtega odstavka tega člena in ni sodeloval pri oblikovanju mnenja na prvi stopnji.

7) Tehnični pripomoček lahko invalid po predložitvi odločbe upravne enote o pravici do tehničnega pripomočka dobi pri katerem koli dobavitelju v Republiki Sloveniji, ki ima z ministrstvom, pristojnim za invalidsko varstvo, sklenjeno pogodbo. Vsebina pogodbe sklenjene med ministrstvom, pristojnim za invalidsko varstvo in dobaviteljem, se določi v pravilniku iz 17. člena tega zakona. Dobavitelje ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo in Sklad Republike Slovenije za spodbujanje zaposlovanja invalidov (v nadaljnjem besedilu: sklad) izbereta skupaj v postopku oddaje javnega naročila.

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, določi listo izvedencev iz četrtega odstavka 19. člena tega zakona, najpozneje v dvanajstih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

Tema/vsebina	Postopek za uveljavljanje tehničnih pripomočkov	
Pravice invalidov	<ul style="list-style-type: none"> - odločba o pravici do enostavnega tehničnega pripomočka brez izvedenskega mnenja – število izdanih odločb - odločba o pravici do zahtevnejšega tehničnega pripomočka na podlagi izvedenskega mnenja 	
Kazalniki	- število vlog in odobrene vloge za posamezne pripomočke oz. višina sredstev	
Člen zakona	19. člen	
Ciljna skupina	Invalidi po zakonu	
Institucije	Upravne enote v RS	
Vir podatkov		
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	
	na zahtevo – brezplačno	Evidence po 31. - 34. členu ZIMI
	na zahtevo – s plačilom	
	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov	Letno	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	/	

Financiranje tehničnih pripomočkov - 20. člen

1) Sredstva za sofinanciranje plačila tehničnih pripomočkov za invalida se zagotavljajo v višini 85% vrednosti posameznega tehničnega pripomočka, določenega s pravilnikom iz 17. člena tega zakona. Za invalida, ki prejema denarno socialno pomoč po predpisih, ki urejajo področje socialnega varstva, in invalide, ki jim je priznan status po predpisih, ki urejajo družbeno varstvo duševno in telesno prizadetih oseb, se zagotovi plačilo pripomočkov v celotni vrednosti posameznega tehničnega pripomočka.

2) Sredstva za sofinanciranje tehničnih pripomočkov za invalide, ki niso zaposleni, zagotavlja ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, za zaposlene ali samozaposlene invalide pa sklad.

3) Dobavitelj enkrat mesečno izda račun za tehnične pripomočke, ki jih dobavi brezposelnim invalidom, ministrstvu, pristojnemu za invalidsko varstvo, za zaposlene ali samozaposlene invalide pa skladu.

4) Sredstva za oblikovanje mnenja iz tretjega odstavka prejšnjega člena se zagotovijo v proračunu Republike Slovenije. Sredstva ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, upravnim enotam izplačuje na podlagi podatkov, ki mu jih posredujejo upravne enote.

Tema/vsebina	Financiranje tehničnih pripomočkov	
Pravice invalidov	– Sredstva za sofinanciranje tehničnih pripomočkov za brezposelne invalide – MDDSZ (število, obseg, vrsta) – Sredstva za sofinanciranje tehničnih pripomočkov za zaposlene in samozaposlene invalide – SVZI (število, obseg, vrsta)	
Kazalniki	• Višina sredstev za sofinanciranje tehničnih pripomočkov za brezposelne invalide. • Število brezposelnih invalidov, ki so jim bila dodeljena sredstva.	
Člen zakona	20. člen	
Ciljna skupina	Invalidi po zakonu	
Institucije	MDDSZ, SVZI	
Vir podatkov		
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	
	na zahtevo – brezplačno	Evidence po 31. - 34. členu ZIMI
	na zahtevo – s plačilom	
	ni podatka	

Periodičnost zbiranja podatkov	Letno
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	/

Plačilo stroškov prilagoditve vozila - 21. člen

- 1) Invalid, ki je zaradi invalidnosti gibalno oviran in lahko vozilo upravlja sam le, če je prilagojeno, lahko uveljavlja plačilo stroškov prilagoditve vozila enkrat na šest let.
- 2) Izjemoma se invalidu lahko odobri plačilo stroškov prilagoditve vozila pred potekom šestih let, če dokaže, da je prilagoditev vozila nujna zaradi nastanka nove invalidnosti, bistvenega poslabšanja invalidnosti oziroma zaradi uničenja prilagojenega vozila.
- 3) Do prilagoditve je upravičen tudi invalid, ki sam ne upravlja vozila, prilagoditev pa je nujno potrebna za vstop invalida v vozilo in varno vožnjo. V tem primeru lahko invalid uveljavlja stroške za naprave in pripomočke za premostitev višinske razlike pri vstopu v vozilo ter za ustrezne sisteme za pritrditev vozička v vozilo, in sicer enkrat na šest let.
- 4) V pravilniku iz drugega odstavka 17. člena tega zakona se podrobneje opredelijo način prilagoditve vozila iz prvega odstavka tega člena, pogoji za prilagoditev, doba trajanja, standardi kvalitete prilagoditve in način vzdrževanja.

Tema/vsebina	Plačilo stroškov prilagoditve vozila	
Pravice invalidov	– plačilo stroškov prilagoditve vozila	
Kazalniki	<ul style="list-style-type: none">• Število invalidov, ki so zaprosili za plačilo stroškov prilagoditve vozila.• Število invalidov, ki so dobili odobreno plačilo stroškov prilagoditve vozila.• Višina sredstev, ki je bila odobrena za plačilo stroškov prilagoditve vozila.	
Člen zakona	21. člen	
Ciljna skupina	Gibalno ovirani invalidi	
Institucije		
Vir podatkov		
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	
	na zahtevo – brezplačno	Evidence po 31. - 34. členu ZIMI
	na zahtevo – s plačilom	
	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov	Letno	

Opis trenutnega stanja - / sekundarni viri	
---	--

Postopek za uveljavljanje plačila stroškov prilagoditve vozila - 22. člen

- 1) Vlogo za plačilo stroškov prilagoditve vozila invalid, ki ni zaposlen, poda na ministrstvu, pristojnem za invalidsko varstvo, zaposleni ali samozaposleni invalid pa pri skladu.
- 2) Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča (v nadaljnjem besedilu: inštitut) individualno za vsakega invalida, kot izvedenec, pripravi natančno opisan načrt predelave oziroma prilagoditve vozila (v nadaljnjem besedilu: načrt prilagoditve vozila), pri čemer izhaja iz najenostavnejše, najcenejše, vendar funkcionalno učinkovite rešitve. Načrt mora biti tudi finančno ovrednoten.
- 3) Inštitut pripravi načrt prilagoditve vozila ter izbere izvajalca prilagoditve za določeno vrsto vozil. Pri tem mora upoštevati načelo strokovnosti, racionalnosti in kakovosti. Izvajalca prilagoditve inštitut izbere v postopku oddaje javnega naročila. Inštitut mora v načrtu prilagoditve vozila navesti tudi datum, kdaj je invalid zadnjič uveljavil prilagoditev vozila.
- 4) Inštitut mora načrt prilagoditve vozila pripraviti najpozneje v 30 dneh od dneva, ko ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, ali sklad inštitut zaprosi za pripravo načrta prilagoditve vozila.
- 5) Sredstva za izdelavo načrta prilagoditve vozila se zagotovijo v proračunu Republike Slovenije. Stroški izdelave načrta prilagoditve vozila se plačujejo po cenah, ki jih določi minister, pristojen za invalidsko varstvo.
- 6) Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, oziroma sklad na podlagi načrta prilagoditve vozila izda odločbo, s katero odloči o odobritvi plačila stroškov prilagoditve vozila.
- 7) Sredstva za prilagoditev vozila se zagotovijo v višini 85% vrednosti posamezne prilagoditve. Za invalida, ki je prejemnik denarne socialne pomoči po predpisih, ki urejajo področje socialnega varstva, ter za invalide, ki jim je priznan status po predpisih, ki urejajo družbeno varstvo duševno in telesno prizadetih oseb, se zagotovi plačilo stroškov prilagoditve vozila v celotni vrednosti stroškov posamezne prilagoditve vozila.
- 8) Sredstva za prilagoditev vozila invalida, ki ni zaposlen, se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, za zaposlenega ali samozaposlenega invalida pa sredstva zagotavlja sklad.

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, določi cene za izdelavo načrta za prilagoditev vozila iz petega odstavka 22. člena tega zakona v dvanajstih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

Tema/vsebina	Postopek za uveljavljanje plačila stroškov prilagoditve vozila	
Pravice invalidov	<ul style="list-style-type: none"> – vloga za plačilo stroškov prilagoditve vozila: <ul style="list-style-type: none"> ○ nezaposleni invalidi: vloga na MDDSZ ○ zaposleni in samozaposleni invalidi: SVZI – URI SOČA pripravi načrt prilagoditve vozila in izbere izvajalca prilagoditve za določeno vrsto vozil najpozneje v 30 dneh od dneva po zaprosilu MDDSZ ali SVZI. – število izdanih odločb MDDSZ / SVZI o odobritvi plačila stroškov prilagoditve vozila 	
Kazalniki	<ul style="list-style-type: none"> • Število invalidov, ki so zaprosili za plačilo stroškov prilagoditve vozila. • Število invalidov, ki so dobili odobreno plačilo stroškov prilagoditve vozila. • Višina sredstev, ki je bila odobrena za plačilo stroškov prilagoditve vozila. (razlikovanje glede na nezaposlene in zaposlene invalide) 	
Člen zakona	22. člen	
Ciljna skupina	Gibalno ovirani invalidi	
Institucije	MDDSZ, SVZI, URI SOČA	
Vir podatkov		
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	
	na zahtevo – brezplačno	Evidence po 31. - 34. členu ZIMI
	na zahtevo – s plačilom	
	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov	Letno	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	/	

Klicni center za osebe z okvaro sluha - 23. člen

- 1) Za omogočanje komuniciranja in pridobivanja informacij v prilagojenih tehnikah s področja državnih organov, organov lokalne samouprave, izvajalcev javnih pooblastil in izvajalcev javnih služb ter storitev javne narave se za osebe z okvaro sluha vzpostavi klicni center.
- 2) Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, izbere izvajalca nalog klicnega centra v postopku oddaje javnega naročanja.
- 3) Klicni center se financira iz proračuna Republike Slovenije.

Do zaključenega izbora za izvajalca nalog klicnega centra iz 23. člena tega zakona izvaja naloge klicnega centra Zavod združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik.

Tema/vsebina	Klicni center za osebe z okvaro sluha	
Pravice invalidov	– vzpostavitev klicnega centra za omogočanje komuniciranja in pridobivanja informacij v prilagojenih tehnikah s področja državnih organov, organov lokalne samouprave, izvajalcev javnih pooblastil in izvajalcev javnih služb ter storitev javne narave se za osebe z okvaro sluha vzpostavi klicni center	
Kazalniki	• število in vsebina klicev	
Člen zakona	23. člen	
Ciljna skupina	Osebe z okvaro sluha	
Institucije	Zavod združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik	
Vir podatkov	Zavod združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik, evidenca: število in namen klicev	
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	
	na zahtevo – brezplačno	Evidenca po 31. - 34. členu ZIMI
	na zahtevo – s plačilom	
	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov	Letno	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	/	

Sofinanciranje posebnih socialnih programov za vključevanje invalidov v družbo - 24. člen

1) Posebni socialni programi za vključevanje invalidov v družbo kot dopolnitev javne službe obsegajo dejavnosti in različne oblike pomoči invalidom, s katerimi se skladno s potrebami na invalidom prilagojen način zagotavlja njihova večja vključenost na vseh področjih življenja in se jim omogoča socialno vključevanje.

2) Programi iz prejšnjega odstavka dopolnjujejo javno službo ali so alternativa tej službi.

3) Posebni socialni programi iz prvega odstavka tega člena se sofinancirajo iz proračuna Republike Slovenije in se izberejo na podlagi javnega razpisa.

4) Programi iz prvega odstavka tega člena so zlasti:

- programi za samostojno oziroma samostojnejše življenje invalidov,
- programi za dejavno življenje in delo invalidov,
- programi za psihosocialno pomoč invalidom in njihovim družinam,
- programi zagovorništva in samopomoči,
- programi za preprečevanje nasilja nad invalidi in
- drugi programi za izenačevanje možnosti invalidov.

Tema/vsebina	Sofinanciranje posebnih socialnih programov za vključevanje invalidov v družbo
Pravice invalidov	– programi za samostojno oziroma samostojnejše življenje invalidov, – programi za dejavno življenje in delo invalidov, – programi za psihosocialno pomoč invalidom in njihovim družinam, – programi zagovorništva in samopomoči, – programi za preprečevanje nasilja nad invalidi in – drugi programi za izenačevanje možnosti invalidov.
Kazalniki	<ul style="list-style-type: none">• Število programov posamezne vrste.• Število uporabnikov v programih posamezne vrste.• Višina sredstev za sofinanciranje programov določene vrste.
Člen zakona	24. člen

Ciljna skupina	Invalidi po zakonu	
Institucije	Institucije, ki bodo izbrane na podlagi javnega razpisa	
Vir podatkov	MDDSZ - direktorat za socialne zadeve, Inštitut za socialno varstvo	
Dostopnost podatkov	javna dostopnost	
	na zahtevo – brezplačno	Evidence po 31. - 34. členu ZIMI
	na zahtevo – s plačilom	
	ni podatka	
Periodičnost zbiranja podatkov	Letno	
Opis trenutnega stanja – sekundarni viri	/	

4.3. NOSILCI NALOG, NJIHOVE PRISTOJNOSTI IN OBVEZNOSTI

VLADA IN MINISTRSTVA

Zakon določa, da državni organi, organi samoupravne lokalne skupnosti, izvajalci javnih pooblastil, izvajalci javne službe in javna občila skladno s svojimi pristojnostmi z normativnimi ukrepi in usmeritvami ter izobraževanjem zaposlenih ustvarjajo razmere za enako obravnavanje invalidov z ozaveščanjem družbe in spremljajo družbeni položaj invalidov (ZIMI, 25. čl).

Pri uresničevanju zakona je naloga Vlade Republike Slovenije in ministrstev spodbujanje in ustvarjanje enakih možnosti za invalide ter preprečevanje njihove diskriminacije. Ministrstva na svojih delovnih področjih uresničujejo cilje nacionalnega akcijskega programa za invalide. Ministrstva morajo pri pripravi predpisov s svojega delovnega področja upoštevati cilje Konvencije o pravicah invalidov in nacionalnega akcijskega programa za invalide (v nadaljevanju akcijski program). Pri tem sodelujejo z ministrstvom, pristojnim za invalidsko varstvo.

Predlog nacionalnega akcijskega programa za invalide, na podlagi predlogov ministrstev, Sveta za invalide Republike Slovenije, Nacionalnega sveta invalidskih organizacij, vseh reprezentativnih in drugih invalidskih organizacij, ki delujejo na državni ravni, lokalnih skupnosti, socialnih partnerjev, strokovnih združenj in najširše javnosti, pripravi ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, vsakih pet let. Akcijski program sprejme Vlada Republike Slovenije. Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, vsako leto poroča Vladi Republike Slovenije o izvajanju akcijskega programa iz prvega odstavka tega člena. Do sprejetja akcijskega programa iz 27. člena zakona se uporablja Akcijski program za invalide 2007–2013.

Akcijski program predvsem določa:

- temeljne cilje, ukrepe in roke za doseg ciljev na posameznih področjih življenja, predvsem na področju izobraževanja, dela in zaposlovanja, zdravja, zagotavljanja socialne varnosti invalidov, dostopnosti, obveščanja in ozaveščanja javnosti, kulture, športa, verskega in duhovnega življenja, delovanja invalidskih organizacij,
- nosilce ukrepov za doseg ciljev,
- okvirni obseg sredstev za izvedbo ukrepov in način zagotavljanja sredstev ter
- način nadzora nad izvajanjem, njegovo spremljanje in poročanja o njem (ZIMI, 27. čl.).

SVET ZA INVALIDE REPUBLIKE SLOVENIJE

Svet za invalide Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: svet) je na podlagi tega zakona ustanovljen neodvisen tripartitni organ, katerega člani so predstavniki reprezentativnih invalidskih organizacij, predstavniki strokovnih institucij s področja invalidskega varstva ter predstavniki Vlade Republike Slovenije.

Vsaka od strani imenuje v svet po sedem članov, katerih mandat traja štiri leta, in sicer:

- sedem predstavnikov vseh reprezentativnih in drugih invalidskih organizacij, ki delujejo na državni ravni, ki jih imenuje nacionalni svet invalidskih organizacij. Pri tem upošteva razmerje med včlanjenimi in nevčlanjenimi invalidskimi organizacijami v nacionalni svet invalidskih organizacij. Nacionalnemu svetu invalidskih organizacij nevčlanjene invalidske organizacije avtonomno predlagajo svoje kandidate,
- sedem predstavnikov institucij s področja invalidskega varstva, in sicer Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, inštituta, Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo, Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, Skupnosti organizacij za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji in Združenja izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije v Republiki Sloveniji ter
- sedem predstavnikov Vlade Republike Slovenije, ki jih imenujejo ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, ministrstvo, pristojno za šolstvo in šport, ministrstvo, pristojno za zdravje, ministrstvo, pristojno za okolje in prostor, ministrstvo, pristojno za kulturo, ter ministrstvo, pristojno za finance, ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo pa predlaga predstavnika visokošolskih zavodov.

Svet sprejme pravila o svojem delovanju, s katerimi se uredi način in področje delovanja sveta. Svet deluje kot obvezni posvetovalni forum o vprašanih invalidske politike. Strokovna, administrativna in tehnična dela za svet opravlja ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo. Sredstva za delo sveta se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

Do ustanovitve sveta iz 28. člena zakona opravlja naloge sveta do izteka mandata Svet Vlade Republike Slovenije za invalide, ki je bil ustanovljen s Sklepom o ustanovitvi in nalogah Sveta Vlade Republike Slovenije za invalide z dne 20. junij 1996 (Uradni list RS, št. 35/96, 8/01, 53/02, 52/05 in 3/10).

Svet opravlja predvsem naslednje naloge:

- spremlja razvoj in izvajanje programov s področja invalidskega varstva ter daje pobude za njihov razvoj in izvajanje,
- med javno obravnavo predlagateljem zakonov in drugih predpisov daje mnenje o zakonih in drugih predpisih, ki se nanašajo na invalidsko varstvo,
- sodeluje pri pripravi poročil o izvajanju nacionalnih programov in daje mnenje o njih,
- Vladi Republike Slovenije daje pobude, predloge in priporočila v zvezi z invalidskim varstvom,
- skrbi za sodelovanje med ministrstvi in strokovnimi institucijami ter invalidskimi organizacijami,
- spodbuja in spremlja izvajanje Zakona o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 10/08),
- opravlja druge naloge skladno s sprejetimi pravili o delovanju sveta.

4.4. OPRAVLJANJE RAZVOJNIH NALOG

Za opravljanje analitičnih, strokovnih, informacijskih in programskih nalog ter za razvojno delo in druge naloge za izenačevanje možnosti invalidov sta z zakonom določena Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije in Inštitut Republike Slovenije za

socialno varstvo. Naloge iz prejšnjega odstavka opravljata inštituta na podlagi vsakoletnega programa dela, ki ga potrdi ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo. Sredstva za opravljanje razvojnih nalog se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

Državni organi in druge institucije, ki morajo po drugih predpisih, ki se nanašajo na invalidsko varstvo, voditi zbirke podatkov ali evidence, morajo podatke iz teh zbirk ali evidenc zaradi izvajanja nalog iz prvega odstavka tega člena inštitutoma dati v anonimizirani obliki brezplačno.

4.5. POSTOPKI V SPORIH OB DISKRIMINACIJI ZARADI INVALIDNOSTI

Zakon je v 30. členu predvidel tudi postopke ob domnevnih kršitvah prepovedi diskriminacije zaradi invalidnosti. Za obravnavo le-teh se po zakonu v postopkih smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja uresničevanje načela enakega obravnavanja.

4.6. VODENJE ZBIRK PODATKOV IN VARSTVO PODATKOV

Zbirke podatkov vodijo glede na pristojnosti po tem zakonu:

- upravne enote,
- ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo in
- Sklad za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov.

Navedene pravne osebe in Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, si vse podatke iz evidenc, ki jih vodijo, izmenjujejo brezplačno. Čas hrambe podatkov iz evidenc, predpisanih s tem zakonom, je deset let po izteku zadnje priznane pravice oziroma do smrti upravičenca.

Podatki iz zbirk podatkov iz prejšnjega odstavka se smejo uporabljati samo za namene razvoja in izvajanje tega zakona, in sicer:

- evalvacijo učinkovitosti ukrepov,
- spremljanje finančnih obveznosti zavezancev za plačilo ukrepov,
- načrtovanje razvoja ukrepov in odpravljanje ovir, s katerimi se srečujejo invalidi pri uresničevanju njihovih pravic (ZIMI, 31. čl.).

Za zbiranje, uporabo in dajanje osebni podatkov po tem zakonu se uporabljajo določbe predpisov, ki urejajo varstvo osebnih podatkov.

4.7. EVIDENCA UPRAVNIH ENOT

Upravne enote vodijo evidenco odobrenih tehničnih pripomočkov. Evidenca vsebuje naslednje podatke:

- osebne podatke (ime in priimek, EMŠO, davčno številko, podatke o prebivališču) invalida, ki uveljavlja tehnični pripomoček,
- datum odobritve tehničnega pripomočka,
- vrsto tehničnega pripomočka, ki se sofinancira,
- dobo trajanja tehničnega pripomočka,
- višino in vir sredstev, ki se invalidu odobri za sofinanciranje tehničnega pripomočka (ZIMI, 32. čl.)

EVIDENCA MINISTRSTVA, PRISTOJNEGA ZA INVALIDSKO VARSTVO

Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, vodi evidenco sofinanciranih tehničnih pripomočkov in evidenco prilagoditev vozila za brezposelne invalide. Evidenci vsebujeta naslednje podatke:

- osebne podatke (ime in priimek, EMŠO, davčno številko, podatke o prebivališču) invalida, ki uveljavlja tehnični pripomoček ali prilagoditev vozila,
- številko in datum izdaje odločbe centra za socialno delo o odobritvi tehničnega pripomočka,
- vrsto in ceno tehničnega pripomočka, ki se sofinancira,
- datum odobritve tehničnega pripomočka ali prilagoditve vozila,
- invalidovo oceno o sposobnosti za vožnjo,
- podatke o vozilu (registrska številka, vrsta avtomobila, letnik, številka šasije),
- oceno o potrebni prilagoditvi vozila z natančnimi datumi in opisi ocen glede potrebnih predelav oziroma prilagoditve vozila,
- številko in datum izdaje finančno ovrednotenega načrta,
- datum, kdaj je invalid uveljavljal sofinanciranje prilagoditve vozila,
- vrsto prilagoditve vozila, ki se sofinancira,
- višino sredstev, ki se invalidu odobri za sofinanciranje tehničnega pripomočka ali prilagoditve vozila ter
- davčno in matično številko, ime in naslov ter transakcijski račun dobavitelja tehničnega pripomočka ali izvajalca prilagoditve vozila (ZIMI, 33. čl.).

EVIDENCA SKLADA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VZPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA INVALIDOV

Sklad RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov vodi evidenco tehničnih pripomočkov in evidenco prilagoditev vozil za zaposlene ali samozaposlene invalide. Evidenci vsebujeta naslednje podatke:

- osebne podatke (ime in priimek, EMŠO, davčno številko, podatke o prebivališču) invalida, ki uveljavlja tehnični pripomoček ali prilagoditev vozila,
- številko in datum izdaje odločbe centra za socialno delo o odobritvi tehničnega pripomočka,
- vrsto in ceno tehničnega pripomočka, ki se sofinancira,
- datum odobritve tehničnega pripomočka ali prilagoditve vozila,
- invalidovo oceno o sposobnosti za vožnjo,
- podatke o vozilu (registrska številka, vrsta avtomobila, letnik, številka šasije),
- oceno o potrebni prilagoditvi vozila z natančnimi datumi in opisi ocen glede potrebnih predelav oziroma prilagoditve vozila,
- številko in datum izdaje finančno ovrednotenega načrta,
- datum, kdaj je invalid uveljavljal sofinanciranje prilagoditve vozila,
- vrsto prilagoditve vozila, ki se sofinancira,
- višino sredstev, ki se invalidu odobri za sofinanciranje tehničnega pripomočka ali prilagoditve vozila,
- davčno in matično številko, ime in naslov ter transakcijski račun dobavitelja tehničnega pripomočka ali izvajalca prilagoditve vozila.

4.8. KAZENSKÉ DOLOČBE

Zakon je predvidel tudi kazenske določbe, ki se uporabijo v primeru neupoštevanja posameznih določil zakona. Določene so v 36. in 37. členu zakona. Navajamo jih v nadaljevanju.

PREKRŠEK ZARADI KRŠITVE PRI DOSTOPNOSTI DO BLAGA IN STORITEV, KI SO NA VOLJO JAVNOSTI

O prekršku zaradi kršitve pri dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti odloča tržna inšpekcija.

V primeru nezagotavljanja dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti (8. člen) se za prekršek kaznuje:

- z globo od 2.500 do 40.000 evrov domača ali tuja pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik oziroma posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost
- z globo od 250 do 2.500 evrov tudi odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika. Z enako globo se kaznuje odgovorna oseba državnega organa, organov samoupravne lokalne skupnosti, izvajalcev javnih pooblastil in izvajalcev javne službe.

PREKRŠEK ZARADI KRŠITVE PRILAGODITVE JAVNEGA PREVOZA

Z globo od 2.500 do 40.000 evrov se kaznuje za prekršek domača ali tuja pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik oziroma posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost in:

- ki ne prilagodi avtobusov, vlakov in druge železniške infrastrukture ter gibalno in senzorno oviranim invalidom ne zagotovi dostopnosti informacij o možnosti uporabe teh javnih služb v skladu z drugim in četrtem odstavkom 16. člena zakona,
- ki gibalno in senzorno oviranim invalidom ne zagotovi možnosti drugega ustreznega prevoza v skladu s tretjim odstavkom 16. člena zakona,
- ki zaračunava dodatne stroške za uporabo pripomočka za premagovanje gibalne oviranosti v nasprotju s petim odstavkom 16. člena zakona,
- ki na avtobusih, pomembnejših železniških postajah in pristaniščih gibalno in senzorno oviranim invalidom ne zagotovi nemotenega vstopa in izstopa ter dostopnosti do informacij v njim prilagojeni obliki skladno s šestim odstavkom 16. člena zakona,
- ki ne prilagodi plovila in druge plovne infrastrukture za gibalno in senzorno ovirane invalide ter ne nudi informacij o možnosti uporabe plovnega prometa v invalidom prilagojenih tehnikah v skladu s sedmim odstavkom 16. člena zakona.

Z globo od 250 do 2.500 evrov se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika, ki stori zgoraj navedene prekrške iz prejšnjega odstavka.

O navedenih prekrških v skladu s svojimi pristojnostmi odločata prometna in pomorska inšpekcija.

5. METODOLOGIJA ZA EVALVACIJO ZIMI

UVODNA POJASNILA IN CILJI EVALVACIJE ZIMI

Podatke, ki so potrebni za evalvacijo ZIMI, katere namen je odgovoriti na vprašanja o uspešnosti predvidenih aktivnostih v določenih členih ZIMI, bomo zbirali na več načinov. V gradivu, kjer so predstavljeni posamezni členi oziroma pravice, je že konkretno navedeno, katere kazalnike bomo uporabili in kaj so oziroma bodo viri podatkov. V tem delu so informacije predstavljene na drugačen način. Pri vsakem od predvidenih načinov zbiranja podatkov je prikazano, za kateri kazalnik (ki je vezan na določen člen zakona) je potrebno pripraviti ustrezne merske instrumente oz. katere podatke iz sekundarnih virov podatkov potrebujemo in kdaj oziroma kako pogosto naj bi se ti podatki zbirali ter nato analizirali.

Kljub dejstvu, da ZIMI eksplicitno ne opredeljuje preprečevanja diskriminacije na področju zaposlovanja invalidov (ker je to urejeno že v drugih konvencijah in zakonodaji), dodajamo še predlog treh kazalnikov, ki se nanašajo na to področje. Ravno zaposlitvene možnosti so namreč tiste, ki na dolgi rok olajšajo enakopravno sodelovanje v družbi. Za ugotavljanje enakopravne udeležbe na trgu dela pa podajamo predlog kazalnikov, s katerimi lahko ugotavljamo položaj invalidov na področju zaposlovanja in njihovo enakovredno udeležbo na trgu dela v primerjavi z ostalim aktivnim prebivalstvom Republike Slovenije. Možni so naslednji kazalniki:

- primerjava deleža brezposelnih invalidov med vsemi brezposelnimi osebami,
- zaposlovanje v invalidskih podjetjih, zaposlitvenih centrih in v običajnem delovnem okolju,
- koriščenje spodbud za zaposlovanje invalidov, ki jih predvideva Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (subvencije plač invalidom, plačilo stroškov prilagoditve delovnih mest in sredstev za delo invalidov, plačilo stroškov storitev v podpornem zaposlovanju, oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaposlenih invalidov, nagrade za preseganje kvote, letne nagrade delodajalcem za dobro prakso na področju zaposlovanja invalidov ter druge spodbude na področju zaposlovanja invalidov in ohranjanja delovnih mest za invalide in druge razvojne spodbude).

Merskih instrumentov in protokolov za zbiranje podatkov iz sekundarnih virov podatkov delovna skupina v tej fazi še ni pripravljala. Najprej je namreč potrebno potrditi ustreznost navedenih kazalnikov. Ko bodo kazalniki potrjeni ali ustrezno dopolnjeni in spremenjeni, delovna skupina predlaga še nalogo priprave merskih instrumentov.

VIRI PODATKOV IN PREDVIDENI NAČINI ZBIRANJA PODATKOV

V besedilu v predhodnem delu tega poročila, so pri tistih členih zakona, ki se nanašajo na zagotovitev določenih pravic uporabnikom, že predvideni nekateri kazalniki, preko katerih bomo lahko spremljali kako se uresničujejo pravice oziroma kje se pri zagotavljanju teh pravic kažejo večje ali manjše težave. Da bomo lahko podali oceno po teh kazalnikih,

moramo pridobiti ustrezne podatke. Ker gre za zagotavljanje pravic na številnih področjih življenja uporabnikov, so tudi viri podatkov zelo razpršeni. Do nekaterih podatkov je mogoče priti že na podlagi obstoječih (navadno letnih) poročil, ki so jih dolžne pripravljati različne institucije; nekaterih podatkov trenutno še ni na voljo in bodo za njihovo pridobivanje vzpostavljene posebne evidence; tretja vrsta podatkov pa so tisti podatki, ki jih lahko dobimo neposredno od uporabnikov (njihova mnenja, pogledi in izkušnje z uveljavljanjem pravic, ki so zagotovljene v zakonu). Po teh sklopih virov podatkov so v nadaljevanju predstavljeni kazalniki, člen, na katerega se nanaša kazalnik, in pogostost zbiranja podatkov.

Podatke bomo pridobivali iz primarnih in sekundarnih virov. Podrobnejša opredelitev obeh vrst virov sledi v nadaljevanju.

SEKUNDARNI VIRI PODATKOV

Sekundarni viri za pridobivanje podatkov zajemajo že obstoječe oziroma zbrane informacije. Rezultati analize sekundarnih podatkov nam nudijo možnost za opredelitev področij, kjer se kažejo morebitna odstopanja od zakonskih določil in nakazujejo potrebo po nadaljnjem raziskovanju konkretnega področja, s ciljem izboljšanja stanja.

Pregled sekundarnih virov kot sta Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2010 in Letno poročilo Zagovornika načela enakosti za leto 2010 kažeta na posredno in neposredno diskriminacijo invalidov na naslednjih področjih:

1. zahteva delodajalca po lastnoročno napisani prijavi za razpisano delovno mesto na dveh straneh brez črtovja (Letno poročilo zagovornika načela enakih možnosti, 158-162),
2. pomanjkljiv nadzor v zaposlitvenem centru: različne nepravilnosti, predvsem s področja varstva pri delu (Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2010, 227),
3. nepristranskost odločanja izvedenskih organov: pomislek, da so odločitve invalidske komisije odvisne od politike ZPIZ in brezosebnosti njene odločitve (Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2010, 231),
4. pravica do spremljanja predreferendumskih soočenj na RTV Slovenija v znakovnem jeziku – nedostopnost mnogih informativnih oddaj gledalcem z okvaro sluha nedostopne (Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2010, 70),
5. dostop javnih zgradb za invalide (Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2010, 67) in
6. neprimerna vsebina poročila Sveta vlade RS za invalide z naslovom Socialno in etično delovanje YHD (Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2010, 66).

Ugotavljamo, da se večina pritožb nanaša na področje zaposlovanja, kar še dodatno utemeljuje predlog po evalvaciji navedenega področja, kljub temu, da ni neposredno vključeno v ZIMI.

V nadaljevanju so v tabelah predstavljeni tisti kazalniki, za oceno katerih je mogoče podatke pridobiti iz sekundarnih virov – obstoječih evidenc ali poročil pristojnih institucij. Predlagamo, da se izhodiščni podatki prvič zberejo iz poročil ali evidenc za stanje v letu 2011, nato pa s takšno pogostostjo, kot je predvideno v tabelah.

Tabela 1: Poročila Varuha človekovih pravic (Urad varuha človekovih pravic)

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb invalidov glede postopkov pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb v danem letu glede zaznane diskriminacije.	6	Enkrat letno
Vsebina pritožb invalidov glede postopkov pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb v danem letu glede zaznane diskriminacije.	6	Enkrat letno
Število pritožb glede kršitve pravice do enakopravnega sodelovanja v postopkih za slepe, slabovidne ali gluhoslepe osebe.	7	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede kršitve pravice do enakopravnega sodelovanja v postopkih za slepe, slabovidne ali gluhoslepe osebe.	7	Enkrat letno
Število pritožb glede dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.	8	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.	8	Enkrat letno
Število pritožb glede uporabe in prilagoditev objektov v javni rabi.	9	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede uporabe in prilagoditev objektov v javni rabi.	9	Enkrat letno
Število pritožb glede prepovedi pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov.	10	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede prepovedi pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov.	10	Enkrat letno
Število pritožb glede zagotavljanja pravice do zdravja.	12	Enkrat letno
Število pritožb o prisilnih namestitvah v organizacije, ki izvajajo institucionalno varstvo.	13	Enkrat letno
Število pritožb glede dostopa do obveščnosti.	14	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopa do obveščnosti.	14	Enkrat letno
Število pritožb glede dostopa do kulturnih dobrin.	15	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopa do kulturnih dobrin.	15	Enkrat letno
Število pritožb glede enakega dostopa do prevozov v cestnem, železniškem in pomorskem prometu.	16	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede enakega dostopa do prevozov v cestnem, železniškem in pomorskem prometu.	16	Enkrat letno
Število pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozi v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno
vsebina pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozi v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno

Tabela 2: Poročila Zagovornika načela enakosti (Urad Vlade RS za enake možnosti)

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb invalidov glede postopkov pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb v danem letu glede zaznane diskriminacije.	6	Enkrat letno
Vsebina pritožb invalidov glede postopkov pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb v danem letu glede zaznane diskriminacije.	6	Enkrat letno
Število pritožb glede kršitve pravice do enakopravnega sodelovanja v postopkih za slepe, slabovidne ali gluhoslepe osebe.	7	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede kršitve pravice do enakopravnega sodelovanja v postopkih za slepe, slabovidne ali gluhoslepe osebe.	7	Enkrat letno
Število pritožb glede dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.	8	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.	8	Enkrat letno
Število pritožb glede uporabe in prilagoditev objektov v javni rabi.	9	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede uporabe in prilagoditev objektov v javni rabi.	9	Enkrat letno
Število pritožb glede prepovedi pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov.	10	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede prepovedi pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov.	10	Enkrat letno
Število pritožb glede dostopa do vključujočega izobraževanja.	11	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopa do vključujočega izobraževanja.	11	Enkrat letno
Število pritožb glede zagotavljanja pravice do zdravja.	12	Enkrat letno
Število pritožb o prisilnih namestitvah v organizacije, ki izvajajo institucionalno varstvo.	13	Enkrat letno
Število pritožb glede dostopa do obveščенosti.	14	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopa do obveščенosti.	14	Enkrat letno
Število pritožb glede dostopa do kulturnih dobrin.	15	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopa do kulturnih dobrin.	15	Enkrat letno
Število pritožb glede enakega dostopa do prevozov v cestnem, železniškem in pomorskem prometu.	16	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede enakega dostopa do prevozov v cestnem, železniškem in pomorskem prometu.	16	Enkrat letno
Število pritožb glede nujenja informacij o javnih prevozih v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno
vsebina pritožb glede nujenja informacij o javnih prevozih v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno

Tabela 3: Poročila in evidence inštitucij iz 6. in 7. člena ZIMI (državni organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb)

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb invalidov glede postopkov pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb v danem letu glede zaznane diskriminacije.	6	Enkrat letno
Vsebina pritožb invalidov glede postopkov pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb v danem letu glede zaznane diskriminacije.	6	Enkrat letno
Število pritožb glede kršitve pravice do enakopravnega sodelovanja v postopkih za slepe, slabovidne ali gluhoslepe osebe.	7	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede kršitve pravice do enakopravnega sodelovanja v postopkih za slepe, slabovidne ali gluhoslepe osebe.	7	Enkrat letno
Načini, vrste prilagoditev za slepe, slabovidne ali gluhoslepe osebe.	7	Enkrat letno
Višina sredstev za prilagoditve za slepe, slabovidne ali gluhoslepe osebe.	7	Enkrat letno
Število pritožb glede dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.	8	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.	8	Enkrat letno

Tabela 4: Izobraževalne ustanove (vrtci, OŠ, SŠ, Višje in visoke šole, univerze, šole s prilagojenim programom, zavodi za usposabljanje otrok s posebnimi potrebami, organizacije za izobraževanje odraslih)

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število vključenih v izobraževanje po posameznih programih – stopnjah (od vrtca do vključno izobraževanja odraslih).	11	Enkrat letno
Število prilagoditev izobraževanja.	11	Enkrat letno
Načini prilagoditev izobraževanja.	11	Enkrat letno

Tabela 5: Zavod za šolstvo RS

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število vključenih v izobraževanje po posameznih programih – stopnjah (od vrtca do vključno izobraževanja odraslih).	11	Enkrat letno
Število prilagoditev izobraževanja.	11	Enkrat letno
Načini prilagoditev izobraževanja.	11	Enkrat letno

Tabela 6: Državni izpitni center RS

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število vključenih v izobraževanje po posameznih programih – stopnjah (od vrtca do vključno izobraževanja odraslih).	11	Enkrat letno
Število prilagoditev izobraževanja.	11	Enkrat letno
Načini prilagoditev izobraževanja.	11	Enkrat letno

Tabela 7: Ministrstvo za šolstvo

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število vključenih v izobraževanje po posameznih programih – stopnjah (od vrtca do vključno izobraževanja odraslih).	11	Enkrat letno
Število prilagoditev izobraževanja.	11	Enkrat letno
Načini prilagoditev izobraževanja.	11	Enkrat letno

Tabela 8: Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število vključenih v izobraževanje po posameznih programih – stopnjah (od vrtca do vključno izobraževanja odraslih).	11	Enkrat letno
Število prilagoditev izobraževanja.	11	Enkrat letno
Načini prilagoditev izobraževanja.	11	Enkrat letno

Tabela 9: Poročilo Varuha bolnikovih pravic

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede zagotavljanja pravice do zdravja.	12	Enkrat letno

Tabela 10: Poročila in evidence Zdravniške zbornice

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede zagotavljanja pravice do zdravja.	12	Enkrat letno
Vrste pomoči staršem pri spoprijemanju z invalidnostjo otrok.	12	Enkrat letno
Število vključenih otrok in mladostnikov v zgodnjo obravnavo in večdisciplinarno stalno obravnavo glede na njihove posebne potrebe.	12	Enkrat letno

Tabela 11: Poročila in evidence Ministrstva za zdravje

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede zagotavljanja pravice do zdravja.	12	Enkrat letno
Vrste pomoči staršem pri spoprijemanju z invalidnostjo otrok.	12	Enkrat letno
Število vključenih otrok in mladostnikov v zgodnjo obravnavo in večdisciplinarno stalno obravnavo glede na njihove posebne potrebe.	12	Enkrat letno

Tabela 12: Poročila in evidence posameznih zdravstvenih ustanov

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede zagotavljanja pravice do zdravja.	12	Enkrat letno
Vrste pomoči staršem pri spoprijemanju z invalidnostjo otrok.	12	Enkrat letno
Število vključenih otrok in mladostnikov v zgodnjo obravnavo in večdisciplinarno stalno obravnavo glede na njihove posebne potrebe.	12	Enkrat letno

Tabela 13: Poročila in evidence javnih stanovanjskih skladov – občine

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število vlog za prilagojena neprofitna stanovanja.	13	Enkrat letno
Število (prilagojenih) neprofitnih najemnih stanovanj za invalide.	13	Enkrat letno
Število (prilagojenih) neprofitnih najemnih stanovanj za invalide, ki se oddajajo.	13	Enkrat letno

Tabela 14: Poročila in evidence Stanovanjskega sklada RS

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število vlog za prilagojena neprofitna stanovanja.	13	Enkrat letno
Število (prilagojenih) neprofitnih najemnih stanovanj za invalide.	13	Enkrat letno
Število (prilagojenih) neprofitnih najemnih stanovanj za invalide, ki se oddajajo.	13	Enkrat letno

Tabela 15: Poročila in evidence organizacij, ki izvajajo institucionalno varstvo

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb o prisilnih namestitvah v organizacije, ki izvajajo institucionalno varstvo.	13	Enkrat letno

Tabela 16: Poročilo varuha pravic gledalcev

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede dostopa do obveščeniosti.	14	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopa do obveščeniosti.	14	Enkrat letno

Tabela 17: Poročilo Republiške volilne komisije

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede dostopa do obveščeniosti.	14	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopa do obveščeniosti.	14	Enkrat letno

Tabela 18: Poročila in evidence Agencije za pošto in elektronske komunikacije RS

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede dostopa do obveščeniosti.	14	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopa do obveščeniosti.	14	Enkrat letno

Tabela 19: Poročila in evidence javnih in zasebnih ponudnikov telekomunikacijskih storitev

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede dostopa do obveščeniosti.	14	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopa do obveščeniosti.	14	Enkrat letno

Tabela 20: Poročila in evidence Ministrstva za kulturo

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede dostopa do kulturnih dobrin.	15	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopa do kulturnih dobrin.	15	Enkrat letno
Število javnih kulturnih ustanov, ki so invalidom dostopne.	15	Enkrat letno
Število javnih prireditev, ki so invalidom dostopne.	15	Enkrat letno
Število in vrsta organizacij, ki izvajajo programe, ki zagotavljajo možnost za lastno ustvarjalnost.	15	Enkrat letno

Tabela 21: Poročila in evidence javnih kulturnih ustanov v RS

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede dostopa do kulturnih dobrin.	15	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede dostopa do kulturnih dobrin.	15	Enkrat letno
Število javnih kulturnih ustanov, ki so invalidom dostopne.	15	Enkrat letno
Število javnih prireditev, ki so invalidom dostopne.	15	Enkrat letno
Število in vrsta organizacij, ki izvajajo programe, ki zagotavljajo možnost za lastno ustvarjalnost.	15	Enkrat letno

Tabela 22: Poročila in evidence Ministrstva za promet

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede enakega dostopa do prevozov v cestnem, železniškem in pomorskem prometu.	16	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede enakega dostopa do prevozov v cestnem, železniškem in pomorskem prometu.	16	Enkrat letno
Število pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozi v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozi v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno

Tabela 23: Poročila in evidence Slovenskih železnic

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede enakega dostopa do prevozov v železniškem prometu.	16	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede enakega dostopa do prevozov v železniškem prometu.	16	Enkrat letno
Število pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozih v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozih v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno

Tabela 24: Poročila in evidence družb za mestni, medkrajevni in mednarodni avtobusni promet

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede enakega dostopa do prevozov v cestnem prometu.	16	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede enakega dostopa do prevozov v cestnem prometu.	16	Enkrat letno
Število pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozih v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozih v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno

Tabela 25: Poročila in evidence Luke Koper

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede enakega dostopa do prevozov v pomorskem prometu.	16	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede enakega dostopa do prevozov v pomorskem prometu.	16	Enkrat letno
Število pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozih v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno
Vsebina pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozih v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Enkrat letno

Tabela 26: Poročila Sveta za tehnične pripomočke

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število srečanj sveta za tehnične pripomočke.	18	Enkrat letno
Vsebina srečanj sveta za tehnične pripomočke.	18	Enkrat letno
Spremembe nabora tehničnih pripomočkov in razlogi.	18	Enkrat letno

Tabela 27: Diskurzivne analize izbranih tekstov v okviru diplomskih, magistrskih ali doktorskih nalog²

Kazalnik	Člen	Pogostost
Število pritožb glede prepovedi pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov.	10	Na pet let
Vsebina pritožb glede prepovedi pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov.	10	Na pet let

Tabela 28: Letno poročilo Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje

Kazalnik	Člen ³	Pogostost
Delež brezposelnih invalidov med vsemi brezposelnimi osebami (število brezposelnih invalidov, število vseh brezposelnih oseb).		Enkrat letno

Tabela 29: Letno poročilo Sklada Republike Slovenije za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov

Kazalnik	Člen ⁴	Pogostost
Število zaposlitev v invalidskih podjetjih, zaposlitvenih centrih in v običajnem delovnem okolju.		Enkrat letno
Koriščenje spodbud za zaposlovanje invalidov.		

² Diskurzivne analize so lahko sekundarni vir podatkov, v kolikor omenjena diplomska, magistrska ali doktorska dela na to temo že obstajajo. Lahko pa v sodelovanju s fakultetami razpišemo posebne teme in se te naloge naredijo posebej za namen evalvacije ZIMI.

³ Ti kazalniki se ne nanašajo neposredno na ZIMI oz. eksplicitni člen v ZIMI, vendar pa posredno kažejo na morebitno diskriminacijo na področju zaposlovanja.

⁴ Ti kazalniki se ne nanašajo neposredno na ZIMI oz. eksplicitni člen v ZIMI, vendar pa posredno kažejo na morebitno diskriminacijo na področju zaposlovanja.

PRIMARNI VIRI

7. ANKETNI VPRAŠALNIK ZA INVALIDE (ČLANE INVALIDSKIH ORGANIZACIJ)

Pri evalvaciji aktivnosti in zagotavljanja pravic iz posameznih členov zakona je velikega pomena, da pridobimo tudi neposreden vpogled v stanje ter mnenja in izkušnje pri uporabnikih samih. Zato predlagamo, da se periodično (na daljši časovni rok) preverja, do kakšnih sprememb pri navedenih kazalnikih prihaja na področjih, ki jih pokriva ZIMI.

Statistični urad Republike Slovenije (http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3606) je 1. 12. 2010 objavil, da je trenutno okoli 10 % celotnega svetovnega prebivalstva oziroma okoli 650 milijonov oseb z invalidnostjo. V Sloveniji je okoli 170.000 invalidov, kar pomeni 8,5 % prebivalstva. V Sloveniji je tako vsak trinajsti prebivalec invalid. Trendi pojavnosti invalidnosti in dolgotrajnih obolenj so v Sloveniji podobni kot v Evropi, in sicer je v Sloveniji med 160.000 in 170.000 invalidov (delovnih invalidov, otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, vojaških in vojnih invalidov ter zmerno, težje ali težko duševno in najtežje telesno prizadetih oseb). Poleg teh živi v Sloveniji tudi okoli 230.000 bolnikov z dolgotrajnimi boleznimi. V Sloveniji ima približno 10 % prebivalcev okvaro sluha. V Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije je včlanjenih 5.400 gluhih in naglušnih oseb, ocenjujejo pa, da je v Sloveniji okoli 2.000 gluhih in 50.000 naglušnih oseb; okoli 50.000 jih nosi slušne aparate. Ker se s staranjem naglušnost in gluhost človeka povečujeta, se zaradi staranja prebivalstva Slovenije povečuje tudi število te vrste invalidnih oseb pri nas.

Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije objavlja (<http://www.zveza-slepih.si/index.php?naslov=aktualno>), da imamo o stanju vida slovenskega prebivalstva zelo malo relevantnih podatkov. V Zvezo društev slepih in slabovidnih Slovenije (ZDSSS) je vključenih približno 4.100 članic in članov. Glede na študije WHO in izkustvene ocene stroka trdi, da je pri nas ljudi s hujšimi okvarami vida vsaj od 8 do 10 tisoč, ob upoštevanju nekoliko širših ocen pa je teh ljudi morda vsaj še enkrat toliko. Že od julija 2000 je v veljavi »*Zakon o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva*«, ki določa vodenje Registra slepih in slabovidnih. A tega registra pri nas ni, saj po naših podatkih Ministrstvo za zdravje doslej za to ni namenilo nobenih sredstev

Za pridobitev podatkov s strani uporabnikov (v našem primeru invalidov) predlagamo anketiranje na vzorcu 1000 – 1500 uporabnikov. Ker enotnega spiska populacije invalidov (pa tudi natančnih oz. enotnih ocen podatkov o deležu posameznih skupin znotraj te populacije), iz katerega bi lahko izbrali slučajnostni vzorec, nimamo na razpolago, predlagamo neslučajnostni kvotni vzorec. Pri tem bi pozvali predstavnike invalidskih organizacij, da k sodelovanju pri izvedbi ankete povabijo določeno število svojih članov. Večina kazalnikov (kot je razvidno tudi iz tabele spodaj) se nanaša na vse skupine invalidov, nekateri pa so specifični za določene skupine. Zato moramo zagotoviti, da bodo te skupine invalidov v vzorcu zastopane v dovolj velikem številu, da bomo lahko podali relevantne ugotovitve o zagotavljanju pravic za te skupine. Predlagamo disproporcionalni kvotni vzorec, v katerem bo vsaj 50 oseb določene skupine. Zaradi lažje organizacije izvedbe anketiranja in s tem povezanih nižjih stroškov predlagamo vodene skupinske ankete. Tako vrsto anketiranja bi lahko izvedli v vsaki od invalidskih organizacij, ki bi k sodelovanju pri anketiranju povabila določeno število svojih članov. Sodelujočim invalidom bi razdelili vprašalnike, anketar bi jih vodil od vprašanja do vprašanja in jim bral možne odgovore,

anketirani pa bi odgovore beležili sami. Senzorno oviranim uporabnikom bo anketiranje potrebno ustrezno prilagoditi.

Merske instrumente za izvedbo ankete bo potrebno pripraviti po potrditvi kazalnikov in jih pilotsko preizkusiti. Predlagamo, da se merski instrumenti pripravijo v letu 2012; da se do leta 2013 pilotsko testirajo in ustrezno dopolnijo, nato pa se v letu 2014 izvede prvo usposabljanje za anketarje in anketiranje na terenu ter se v letu 2015 opravijo analize teh podatkov.

Na podlagi rezultatov, pridobljenih iz anketnega vprašalnika, pri posameznih segmentih področja izenačevanja možnosti invalidov, kjer se kažejo pomembnejša odstopanja oziroma kršitve, predlagamo nadaljnje raziskovanje le-teh segmentov. Za nadaljnje raziskovanje predlagamo uporabo metod in tehnik, ki bodo najboljše zajele ugotovljeno problematiko, kot so npr. skrivnostni kupec, fokusne skupine ipd. metoda se prilagaja področju raziskovanja, zato je v tej fazi še ne moremo natančno opredeliti.

Tabela 30: Primarni podatki – anketiranje invalidov

Kazalnik	Člen	Pogostost	Skupina invalidov
Število pritožb invalidov glede postopkov pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb v danem letu glede zaznane diskriminacije.	6	Na pet let	vsi
Vsebina pritožb invalidov glede postopkov pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb v danem letu glede zaznane diskriminacije.	6	Na pet let	vsi
Število pritožb glede kršitve pravice do enakopravnega sodelovanja v postopkih za slepe, slabovidne ali gluhoslepe osebe.	7	Na pet let	Slepi, slabovidni, gluhoslepi (Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Društvo gluhoslepih Slovenije »Dlan«)
Načini, vrste prilagoditev za slepe, slabovidne ali gluhoslepe osebe.	7	Na pet let	Slepi, slabovidni, gluhoslepi (Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Društvo gluhoslepih Slovenije »Dlan«)
Število pritožb glede dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.	8	Na pet let	vsi
Vsebina pritožb glede dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.	8	Na pet let	vsi
Število pritožb glede uporabe in prilagoditev objektov v javni rabi.	9	Na pet let	vsi
Vsebina pritožb glede uporabe in prilagoditev objektov v javni rabi.	9	Na pet let	vsi
Število pritožb glede prepovedi pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov.	10	Na pet let	vsi

Vsebina pritožb glede prepovedi pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov.	10	Na pet let	vsi
Načini prilagoditev izobraževanja.	11	Na pet let	Invalidi včlanjeni v posamezne invalidske organizacije (npr. Društvo študentov invalidov, Zveza Sožitje...)
Število pritožb glede zagotavljanja pravice do zdravja.	12	Na pet let	vsi
Vrste pomoči staršem pri spoprijemanju z invalidnostjo otrok.	12	Na pet let	Starši otrok z invalidnostjo
Pritožbe o prisilnih namestitvah v organizacije, ki izvajajo institucionalno varstvo.	13	Na pet let	vsi
Število vlog za prilagojena neprofitna stanovanja.	13	Na pet let	vsi
Število pritožb glede dostopa do obveščeniosti.	14	Na pet let	Senzorno ovirani
Vsebina pritožb glede dostopa do obveščeniosti.	14	Na pet let	Senzorno ovirani
Število pritožb glede dostopa do kulturnih dobrin.	15	Na pet let	vsi
Vsebina pritožb glede dostopa do kulturnih dobrin.	15	Na pet let	vsi
Število javnih kulturnih ustanov, ki so invalidom dostopne.	15	Na pet let	vsi
Število javnih prireditev, ki so invalidom dostopne.	15	Na pet let	vsi
Število in vrsta organizacij, ki izvajajo programe, ki zagotavljajo možnost za lastno ustvarjalnost.	15	Na pet let	vsi
Število pritožb glede enakega dostopa do prevozov v cestnem, železniškem in pomorskem prometu.	16	Na pet let	Gibalno in senzorno ovirani invalidi
Vsebina pritožb glede enakega dostopa do prevozov v cestnem, železniškem in pomorskem prometu.	16	Na pet let	Gibalno in senzorno ovirani invalidi
Število pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozih v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Na pet let	Gibalno in senzorno ovirani invalidi
Vsebina pritožb glede nudenja informacij o javnih prevozih v invalidom prilagojenih tehnikah.	16	Na pet let	Gibalno in senzorno ovirani invalidi

Število invalidov, ki so oddali vloge za sofinanciranje pripomočkov za premostitev komunikacijskih ovir.	17, 19	Na pet let	Invalidi po zakonu
Število invalidov, ki so oddali vloge za sofinanciranje pripomočkov za omogočanje varnega in samostojnega življenja.	17, 19	Na pet let	Invalidi po zakonu
Število invalidov, ki so oddali vloge za sofinanciranje pripomočkov za dostopnost do informacij, sporazumevanje in prilagoditev življenjskega okolja.	17, 19	Na pet let	Invalidi po zakonu
Število invalidov, ki jim je bilo odobreno sofinanciranje pripomočkov za premostitev komunikacijskih ovir.	17, 19	Na pet let	Invalidi po zakonu
Število invalidov, ki jim je bilo odobreno sofinanciranje pripomočkov za omogočanje varnega in samostojnega življenja.	17, 19	Na pet let	Invalidi po zakonu
Število invalidov, ki jim je bilo odobreno sofinanciranje pripomočkov za dostopnost do informacij, sporazumevanje in prilagoditev življenjskega okolja.	17, 19	Na pet let	Invalidi po zakonu

EVIDENCE PRISTOJNIH USTANOV

Nekateri člani zakona se bodo začeli uporabljati po sprejetju pravilnika v letu 2012. V primerih, ki so navedeni spodaj, bodo pristojne institucije po zakonu morale voditi določene evidence. Te evidence bodo vsebovale podatke, ki jih potrebujemo za oceno spodaj navedenih kazalnikov. Predlagamo, da se prve ocene naredijo po preteku enega leta od začetka vodenja evidenc, nato pa periodično s pogostostjo, kot je predvidena v spodnji tabeli.

Tabela 31: Evidence pristojnih ustanov (MDDSZ, SVZI, IRSSV)

Kazalnik	Člen	Pogostost	Ustanova	Drugo
Število invalidov, ki so oddali vloge za sofinanciranje pripomočkov za premostitev komunikacijskih ovir.	17, 19	Enkrat na leto	- MDDSZ (za brezposelne invalide) - SVZI (za zaposlene invalide)	Po sprejetju pravilnika 2012
Število invalidov, ki so oddali vloge za sofinanciranje pripomočkov za omogočanje varnega in samostojnega življenja.	17, 19	Enkrat na leto	- MDDSZ (za brezposelne invalide) - SVZI (za zaposlene invalide)?	Po sprejetju pravilnika 2012
Število invalidov, ki so oddali vloge za sofinanciranje pripomočkov za dostopnost do informacij, sporazumevanje in prilagoditev življenjskega okolja.	17, 19	Enkrat na leto	- MDDSZ (za brezposelne invalide) - SVZI (za zaposlene invalide)	Po sprejetju pravilnika 2012
Število invalidov, ki jim je bilo odobreno sofinanciranje pripomočkov za premostitev komunikacijskih ovir.	17, 19	Enkrat na leto	- MDDSZ (za brezposelne invalide)	Po sprejetju pravilnika 2012

			- SVZI (za zaposlene invalide)	
Število invalidov, ki jim je bilo odobreno sofinanciranje pripomočkov za omogočanje varnega in samostojnega življenja.	17, 19	Enkrat na leto	- MDDSZ (za brezposelne invalide) - SVZI (za zaposlene invalide)	Po sprejetju pravilnika 2012
Število invalidov, ki jim je bilo odobreno sofinanciranje pripomočkov za dostopnost do informacij, sporazumevanje in prilagoditev življenjskega okolja.	17, 19	Enkrat na leto	- MDDSZ (za brezposelne invalide) - SVZI (za zaposlene invalide)	Po sprejetju pravilnika 2012
Višina sredstev, ki je bila namenjena sofinanciranju v danem časovnem obdobju.	17, 19	Enkrat na leto	- MDDSZ (za brezposelne invalide) - SVZI (za zaposlene invalide)	Po sprejetju pravilnika 2012
Višina sredstev za sofinanciranje tehničnih pripomočkov za brezposelne invalide.	20	Enkrat na leto	MDDSZ	
Število brezposelnih invalidov, ki so jim bila dodeljena sredstva.	20	Enkrat na leto	MDDSZ	
Višina sredstev za sofinanciranje tehničnih pripomočkov za zaposlene ali samozaposlene invalide.	20	Enkrat na leto	SVZI	
Število zaposlenih ali samozaposlenih invalidov, ki so jim bila dodeljena sredstva.	20	Enkrat na leto	SVZI	
Število brezposelnih invalidov, ki so zaprosili za plačilo stroškov	21, 22	Enkrat na	MDDSZ	

prilagoditve vozila.		leto		
Število brezposelnih invalidov, ki so dobili odobreno plačilo stroškov prilagoditve vozila.	21, 22	Enkrat na leto	MDDSZ	
Višina sredstev, ki je bila odobrena za plačilo stroškov prilagoditve vozila za brezposelne invalide.	21, 22	Enkrat na leto	MDDSZ	
Število zaposlenih in samozaposlenih invalidov, ki so zaprosili za plačilo stroškov prilagoditve vozila.	21, 22	Enkrat na leto	SVZI	
Število zaposlenih in samozaposlenih invalidov, ki so dobili odobreno plačilo stroškov prilagoditve vozila.	21, 22	Enkrat na leto	SVZI	
Višina sredstev, ki je bila odobrena za plačilo stroškov prilagoditve vozila za zaposlene in samozaposlene invalide.	21, 22	Enkrat na leto	SVZI	
Število programov za samostojno oziroma samostojnejše življenje invalidov.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Število programov za dejavno življenje in delo invalidov.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Število programov za psihosocialno pomoč invalidom in njihovim družinam.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Število programov zagovorništva in samopomoči.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Število programov za preprečevanje nasilja nad invalidi.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Število drugih programov za izenačevanje možnosti invalidov.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Število uporabnikov v programih za samostojno oziroma samostojnejše življenje invalidov.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Število uporabnikov v programih za dejavno življenje in delo invalidov.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Število uporabnikov v programih za psihosocialno pomoč invalidom in njihovim družinam.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Število uporabnikov v programih zagovorništva in samopomoči.	24	Enkrat na	MDDSZ, IRSSV	

		leto		
Število uporabnikov v programih za preprečevanje nasilja nad invalidi.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Število uporabnikov v drugih programih za izenačevanje možnosti invalidov.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Višina sredstev za programe za samostojno oziroma samostojnejše življenje invalidov.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Višina sredstev za programe za dejavno življenje in delo invalidov.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Višina sredstev za programe za psihosocialno pomoč invalidom in njihovim družinam.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Višina sredstev za programe zagovorništva in samopomoči.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Višina sredstev za programe za preprečevanje nasilja nad invalidi.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	
Višina sredstev za druge programe za izenačevanje možnosti invalidov.	24	Enkrat na leto	MDDSZ, IRSSV	

Tabela 32: Evidence Zavoda združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik

Kazalnik	Člen	Pogostost	Ustanova
Število klicev na klicni center za osebe z okvaro sluha.	23	Enkrat na leto	Zavod združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik
Vsebina klicev na klicni center za osebe z okvaro sluha.	23	Enkrat na leto	Zavod združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik

6. ČASOVNE MOŽNOSTI REALIZACIJE EVALVACIJE IZVAJANJA ZIMI (PREDLOG)

Posamezna področja zakona, ki so zajeta v metodologiji za evalvacijo zakona, smo razdelili po posameznih področjih. Pri razdelitvi področij glede na prednostno obravnavo smo upoštevali naslednje kriterije:

- nujnost izvedbe evalvacije z namenom čimprejšnje pridobitve informacij o izvajanju zakona,
- morebitno spreminjanje zakonodaje posameznih resorjev, saj bi bilo smiselno pred spremembo zakona narediti raziskavo in na podlagi ugotovitev predlagati strokovne podlage za spremembe določenega zakona,
- časovno obdobje uvajanja sprememb (zakon določa časovno obdobje v katerem se morajo uvesti spremembe, ki jih zakon narekuje),
- evalvacija trenutnega stanja, s čimer bi bila omogočena primerjava morebitne diskriminacije invalidov pred uvedbo zakona in po uvedbi zakona,
- spremljanje stanja na letni ravni.

Tabela 33: Časovne možnosti realizacije evalvacije izvajanja ZIMI (predlog)

MOŽNOST TAKOJŠNJE REALIZACIJE	7. člen – Enakopravnost v postopkih
	10. člen – Prepoved pisanja in izpostavljanja diskriminacijskih sporočil in simbolov
	11. člen – Dostop do vključujočega izobraževanja
	12. člen – Zdravje
	14. člen – Dostop do obveščnosti
	15. člen – Dostop do kulturnih dobrin
	6. člen – Diskriminacija pred državnimi organi, organi državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb
	13. člen – Dostop do načina prebivanja
PO ROKU, DOLOČENEM ZA SPREJETJE POSAMEZNE PRAVICE	8. člen – Dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti
	9. člen – Uporaba in prilagoditev objektov v javni rabi
	16. člen – Javni prevozi
PREGLED TRENUTNEGA STANJA	8. člen – Dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti
	9. člen – Uporaba in prilagoditev objektov v javni rabi
	16. člen – Javni prevozi
SPREMLJANJE STANJA NA LETNI RAVNI	17. člen – Tehnični pripomočki za premagovanje komunikacijskih ovir
	18. člen – Svet za tehnične pripomočke
	19. člen – Postopek za uveljavljanje tehničnih pripomočkov
	20. člen – Financiranje tehničnih pripomočkov
	21. člen – Plačilo stroškov prilagoditve vozila
	22. člen – Postopek za uveljavitev plačila stroškov prilagoditve vozila
	23. člen – Klicni center za osebe z okvaro sluha
	24. člen – Sofinanciranje posebnih socialnih programov za vključevanje invalidov v družbo

7. ZAKLJUČEK

Temeljni namen evalvacije je prispevati k razvoju strokovnih rešitev za kakovostno spremljanje tako procesov povezanih z ZIMI-jem, kot tudi posameznih kazalnikov na njegovih segmentih. Z ugotavljanjem stanja bomo lahko v različnih fazah izvajanja zakona prepoznali izhodiščne pomanjkljivosti in tudi dobre rešitve, ki so pomoč pri pripravi ustrezne podpore procesom.

Evalvacija je postala nujno orodje izbora, spremljanja in vrednotenja učinkov projektov. Z izborom ustrezne metodologije je evalvacija orodje, ki nam poda izhodišča za odločanje in spremembe ter na ta način zmanjšuje neposredne in posredne stroške pri načrtovanju in izvajanju novih aktivnosti na podlagi ugotovitev.

Pravilni izbor metod in tehnik evalvacije vodi k učinkovitem instrumentu, z uporabno vrednostjo na dveh področjih:

- organizacijskem, saj se bodo z optimizacijo dela lahko izboljšali predvideni postopki že v fazi načrtovanja in
- vsebinskem, saj podaja vpogled v razmerje med načrtovanimi in doseženimi rezultati ter preko prepoznavne neustreznih postopkov in aktivnosti omogoča njihovo boljše načrtovanje.

Evalvacija bo začrtana kot nepogrešljivo orodje pri izvajanju kompleksnejših projektov, v katerih sodeluje več nosilcev, potekajo daljše časovno obdobje in imajo razvojni značaj, tudi v okviru zakonodaje.

Prav tako je evalvacija nujno orodje za javne subjekte in vse ostale, ki izvajajo programe in storitve pomoči skozi daljše časovno obdobje.

V nalogi so bili pripravljene kazalniki, ki omogočajo evalvacijo izvajanja ZIMI-ja. Ko bodo kazalniki potrjeni ali ustrezno dopolnjeni in spremenjeni, delovna skupina predlaga še nalogo priprave ustreznih merskih instrumentov.

Predvideni so kazalniki, preko katerih bomo lahko spremljali kako se uresničujejo pravice uporabnikov oziroma kje se pri zagotavljanju teh pravic kažejo večje ali manjše težave. Za ugotavljanje učinkovitosti izvajanja zakona je potrebno pridobiti ustrezne podatke. Ker gre za zagotavljanje pravic na številnih področjih življenja uporabnikov, so tudi viri podatkov zelo razpršeni. Do nekaterih podatkov je mogoče priti že na podlagi obstoječih (navadno letnih) poročil, ki so jih dolžne pripravljati različne institucije, nekaterih podatkov trenutno še ni na voljo in bodo za njihovo pridobivanje vzpostavljene posebne evidence, tretja vrsta podatkov pa so tisti podatki, ki jih lahko dobimo neposredno od uporabnikov (njihova mnenja, pogledi in izkušnje z uveljavljanjem pravic, ki so zagotovljene v zakonu).

Za nadaljnje delo predlagamo najprej izvedbo zakona na podlagi sekundarnih virov po posameznih področjih na letni ravni. Izhodiščni podatki za kazalnike, za oceno katerih je mogoče podatke pridobiti iz sekundarnih virov – obstoječih evidenc ali poročil pristojnih institucij, naj se prvič zberejo iz poročil ali evidenc za stanje v letu 2011, nato pa s takšno pogostostjo, kot je predvideno v metodologiji. Namen evalvacije na sekundarni ravni bo tudi priprava priporočil na podlagi dobljenih ugotovitev iz evalvacije.

Za neposredno evalvacijo uporabnikov zakona, predlagamo pripravo vprašalnikov in na podlagi le-teh najprej pilotno evalvacijo, s katero bomo identificirali najprimernejše in najučinkovitejše načine izvedbe. Po določitvi načina izvedbe predlagamo izvedbo evalvacije z uporabniki zakona.

Splošni kriteriji evalvacije so učinkovitost, uspešnost in kakovost. Specifični kriteriji evalvacije bodo določeni naknadno.

Za enakopravno udeležbo invalidov na vseh področjih življenja in preprečevanje diskriminacije je izrednega pomena, da se njihov položaj redno spremlja, poleg tega pa je enako pomembno stalno obveščanje celotne javnosti, na vseh področjih. Pomembna pa je tudi informiranost in seznanjenost s pravicami tudi na strani invalidov, saj se le dobro obveščen posameznik lahko bori za svoje pravice, ki mu omogočajo enakopravno udeleževanje v družbi.

8. VIRI

1. Smolej, S., Marčič, R., Boljka, U., Kobal Tomc, B., Nagode, M. 2011. Podatki zbrani v okviru *Raziskave o pravicah invalidov, ki jih zagotavlja država, in njihovem uresničevanju*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
2. Konvencija o pravicah invalidov. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/konvencija_o_pravicah_invalidov.pdf.
3. Statistični urad Republike Slovenije. http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3606.
4. Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI). Ur. I. RS 94/2010. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=100876>.
5. Letno poročilo Sklada Republike Slovenije za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov 2010.
6. Letno poročilo varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2010. Dostopno prek: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP10.pdf.
7. Letno poročilo zagovornika načela enakosti za leto 2010. Dostopno prek: http://www.zagovornik.net/uploads/media/zagovornik_LP_2010_2.pdf.
8. Letno poročilo Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje 2010.